

FLORENTIN
SMARANDACHE

CLOPOTUL
TĂCERII

EDITURA HAIKU

București   România

XIQUAN PUBLISHING HOUSE

Phoenix
USA

1993

CLOPOTUL' TĂCERII

SILENCE'S BELL

LA CLOCHE DU SILENCE

Desenul de pe copertă: Țili Dumitru Traian
diplomat designer

În Colecția Revistei Haiku, seria poezie am apărut :

1. Florin Vasiliu: Umbră litolului, Antologie a haiku-ului românesc, Editura Haiku, București 1993
2. Vasile Săvîrîndescu: Carte însingurată, Editura pentru Turism, București 1991.
3. Matsuo Bashō: Pirul din Kamenki, Editura Haiku, București 1993.
4. Olimpia Branda Dețliu: Punctele fulgerului, Editura Evrika, Cluj-Napoca, 1991.
5. Florentin Smerandache: Clopotul tăcerii, (haiku-uri, ediție trilingvă), Editura Haiku, București și Xiquan Publishing House, Phoenix, Chicago, 1994.
6. Florin Vasiliu: Tolba cu licurici, (haiku-uri, ediție trilingvă), Editura Haiku, București, 1993.
7. Olimpia Branda Dețliu: Planete de rouă, Editura Evrika, Cluj-Napoca, 1993.

Vor apărea :

2. Mioara Gheorghe: Petale de lumină, (haiku-uri, ediție trilingvă), Editura Haiku, București, 1994.
9. Mișu Dușu: Literele pasilor, (haiku-uri, ediție trilingvă), Editura Haiku, București, 1994.
11. Șerban Codrin: Între patru anotimpuri, (haiku-uri, ediție trilingvă), Editura Haiku, București, 1994.

În Colecția Revistei Haiku, seria proză - studii-namale - am apărut :

1. Florin Vasiliu, Stefan Benea: Japonoeza în 30 zile, Editura Carmand, București, 1993.

Vor apărea :

2. Florin Vasiliu: Matsuo Bashō, - Sfântul haiku-ului, (eseu), Editura Haiku, București, 1994.
3. Cornel Filip: Bun găsit, Japoniei! (Note de călătorie), Editura H-I-ku, București, 1994

FLORENTIN SMARANDACHE

CLOPOTUL TĂCERII

XIQUAN PUBLISHING HOUSE

Phoenix
USA

1993

EDITURA HAIKU
București
România

Studiu
introdactiv
de

Étude
introdactive
par

Introductory
study
by

FLORIN VASILIU

Traducerea
studiului in-
trodactiv și
versiunea
franceză și
engleză a
haiku-urilor
de către

La traduction
de l'étude
introdactive
et la version
française
et anglaise
des haiku
par

The translation
of the intro-
ductory study
and the
french and
english version
of the haiku
by

RODICA ȘTEFĂNESCU
și
ȘTEFAN BENEĂ

Florentin Smarandache - un poet cu punctul sub i

Semnatarul acestor rânduri se află confruntat cu două aserțiuni. Prima. Cine este Florentin Smarandache? A doua. Poetul nu are biografie; poezia este biografia sa. Dar a doua aserțiune vrea să o elimine pe prima. Nemaifiind două nu se pune problema opțiunii. Când l-ar interesa totuși pe cititor viața unui poet? Un cititor împătimit de poezie ar putea răspunde, "niciodată". Altul, impresionat în mod deosebit de poezia sa ar simți nevoia să posede unele date și despre viața lui.

Poeții se impun mai greu lumii cititorilor. Un volum de poezie, în zile bune, are un tiraj de două, trei mii de exemplare. După zece titluri scrise în 15-20 de ani, un poet nu este cunoscut decât în perimetrul celor treizeci de mii de cititori, posesori, uneori al numai unuia din cele zece titluri. Dacă cei care l-au citit sunt de zece ori mai mulți, poetul respectiv se poate considera bine situat în conștiința națiunii. Aceste considerații pot fi atașate poeților care au trăit în țară și și-au publicat carte cu carte la editurile românești. Nu de aceeași situație "se bucură" Florentin Smarandache care, din cele cincisprezece titluri apărute, își vede doar două cărți publicate în țară, la peste 12 ani distanță, timp în care nu va mai putea

publica, luând calea exilului. Și astăzi când, cititorul, deschizând acest volum - și aflând pentru prima oară de Florentin Smarandache - și descoperind, numai din aceste optzeci de haiku-uri, un poet autentic, e îndreptățit să se întrebe cine e acest poet, ce a scris și care este eco-ul său de condeier din celelalte cărți?

Florentin Smarandache este încă tânăr pentru a se vorbi despre o biografie. Revenind în țară pentru a participa la lansarea ultimei sale cărți, și hotărând împreună editarea acestui volum în România și SUA mi-am spus că e necesar să fac câteva mențiuni despre meritele științifice și literare ale lui Florentin Smarandache, astfel ca tocmai cititorul român să nu fie printre ultimii care să audă despre acest compatriot, ce s-a impus în câteva segmente ale culturii.

Florentin Smarandache s-a născut în anul 1954 la Bălcești-Vâlcea și este absolvent al Facultății de Matematică a Universității din Craiova. Analist programator la IUG Craiova (1979-1981), profesor la liceul din Bălcești (1981-1982), profesor la Colegiul "Sidi El Hasan Lyoussi" din Sefrou, Maroc (1982-1984), profesor de matematică la Colegiul "Nicolae Bălcescu" din Craiova (1984-1985) și apoi la școala din Drăgotești-Dolj (1985-1986), fără serviciu, preparând elevi și studenți (1986-1988). Din această scurtă succesiune de posturi sfârșită ca șomer în "epoca de aur" - vădind o ușoară traiectorie ascen-

dentă urmată de o prăbușire nemeritată, se ghicește momentul când, refuzându-i-se participarea cu lucrări de specialitate la congrese de matematică din Canada și California își arată pe față nemulțumirea și primele manifestări de dezacord cu regimul totalitarist, fiind îndepărtat din servicii. Nu suportă situația și în anul 1988 reușește să treacă granița ilegal ajungând în Turcia, unde va fi profesor de limba franceză timp de un an și jumătate. În anul 1990 ajunge în SUA, unde devine profesor, se înscrie pentru doctorat la Universitatea din Tempe a statului Arizona, având teza sub coordonarea profesorului Bremner, și în prezent lucrează ca inginer cercetător la corporația de computere Honeywell, în Phoenix, statul Arizona, unde locuiește cu familia, venită în SUA la începutul anului 1991.

Florentin Smarandache nu este un refugiat în literatură pentru că este un mediocru în specialitate. A publicat patru lucrări de matematică la Fès, Casablanca (Maroc) și Chicago (SUA), peste patruzeci de articole în reviste de matematică din România, Germania, Olanda, Elveția, Canada, SUA, este prezent cu lucrări la seminarii naționale, colocvii, simpozioane și congrese internaționale din Craiova și Iași (1978), Calgari (Canada, 1986), Berkeley (1986), Los Angeles (1989), Las Cruces (New Mexic, 1989). Este autor al Funcției Smarandache din Teoria

Numerelor [$\eta : \mathbb{Z}^* \rightarrow \mathbb{N}$, $\eta(n)$ este cel mai mic număr întreg astfel încât $m!$ este divizibil prin n] inclusă - ca și cele mai importante lucrări - în dicționare, antologii și enciclopedii științifice de specialitate din Anglia, Germania, Franța, Spania, SUA. Este membru al Asociației Matematice din România, (1980) și al Asociației Matematice Americane (1983).

Debutul literar al lui Florentin Smarandache a avut loc în 1979 la revista *Năzuințe* cu poemul "Cifrele au început să vibreze". El continuă să publice răzleț poeme în diverse reviste literare. În anul 1980 împreună cu un grup de tineri scriitori lansează "Mișcarea literară paradoxistă". Debutul editorial l-a constituit volumul de poeme *Formule pentru spirit*, București, Editura Litera, 1981. În anul 1983, volumul a fost tradus în limba franceză de Chantal Signoret de la Universitatea din Provence. Traducerea franțuzească cu titlul *Formules pour l'Esprit* cu prefața "Etat-de-moi", "Starea-de-Eu", semnată de poetul timișorean Ion Pachia Tatomirescu a apărut în același an, la Editura Expres, din orașul Fès, Maroc. Au urmat *Culegere de exerciții poetice*, Fès, Maroc, 1982, *Sentimente fabricate în laborator*, Fès, Maroc, 1982, *Legi de compoziție internă. Poeme cu... problème.*, Fès, Maroc, 1982, toate în limba română, urmate de câteva volume în limba franceză: *Le sens du non-sens*, Fès, Maroc, 1984, conținând un

manifest non conformist pentru "o nouă mișcare literară: Paradoxismul", *Antichambres et antipoésies ou bizarreries*, Fès, Maroc și *Le Paradoxisme: un nouveau mouvement littéraire*, Bergerac, Franța, 1992. Tot în acest an a apărut și *America, paradisul diavolului*, jurnal de emigrant, în Editura Aius, Craiova. Majoritatea lucrărilor au fost traduse integral sau parțial în limbile engleză, spaniolă, franceză, portugheză, unele cunoscând a treia ediție în SUA. Poetul colaborează la reviste literare din România, Franța, Belgia, Turcia, India, Japonia, Germania, Canada, Australia, Maroc, SUA.

A fost onorat cu premii literale în România (1981, 1982), Franța (1990), Premiul special pentru străini la al IX-lea Mare Premiu al orașului Bergerac (Franța 1990), a fost declarat Poet Eminent Internațional de Academia Internațională a Poeților din Madras (India, 1991), și a obținut Diploma de Onoare în poezia fantezistă la Concursul Academiei de Litere și Arte din Périgord (Franța, 1992). Poezia sa a fost selectată în nouă antologii literare apărute la Craiova (1980), Caen, Puymeras, Paris, Bordeaux (1989, 1990, 1991), New York, Colorado (1991, 1992), Seul (1991). Două jurnale de emigrație de peste o mie de pagini, patru piese de teatru dintre care trei pentru copii, iar una *Out in left field, Străin de cauză*, a fost jucată pe scena unui teatru din Phoenix (SUA) și alte

sute de poeme în manuscris sunt pe drumul redacțiilor unor edituri sau au intrat în faza transformării în literă de plumb ce va cunoaște mirosul cernelii tipografice și apoi al hârtiei prinsă între coperti de carte.

Mai este încă timp până când se va spune și despre Florentin Smarandache că nu i se poate studia opera fără să i se cunoască viața, cântărindu-i-se atunci - parafrazându-l pe Oscar Wilde - cât din geniu și cât din talent au fost distribuite și se află în viața și respectiv în opera sa. Dar din cele câteva direcții ale demersului său literar se disting trei: proza - cuprinzând jurnalul și dramaturgia -, mișcarea paradoxistă pe care a propulsat-o și poezia.

Proza sa de limbă română, publicată, constă doar din titlul *America, paradisul diavolului*, jurnal de emigrant cuprinzând perioada de la 23 martie 1990, când a părăsit Turcia și până în 3 septembrie 1991, timp în care se află în SUA. Este o radiografie severă și intrasigentă a spațiului în care viețuiește și pe care îl observă atent după experiența din regimul totalitarist, relevând fapte trăite, o realitate concretă, cu nu puține elemente de șoc, fără analize și introspecții, totul redat într-un limbaj cursiv, frază scurtă, scrisă cu nerv, amintindu-ți de stilul lui Hemingway. Profesorul universitar Ion Rotaru, referindu-se la această lucrare arată că este "o carte de mare suc-

ces, scrisă cu mult talent poetic și cu multă vervă polemică, reflectând amărăciunile și peripețiile ieșite din comun ale unui tânăr intelectual român care, fugind din România ceaușistă n-a dat peste..." (din "recomandarea" pentru intrarea lui Florentin Smarandache în Uniunea Scriitorilor din România). "Limba română, în toată expresivitatea ei, o are în vârful peniței. Olteanul și țăranul din străfundurile sufletului său ies uneori fermecător în lumină printre atâtea sarcasme și jocuri de cuvinte ale înstrăinatului, mic, la început de drum, Panait Istrati". (Realitatea românească, sâmbătă 1 septembrie 1990).

În ceea ce privește paradoxismul și mișcarea literară ce a propulsat-o - statuată în anul 1983 și avându-l ca lider recunoscut pe Florentin Smarandache - au ca substrat ideatic, concepții și teze identice și vecine celor promovate de curentele literare moderne, înscriindu-se pe căile bătătorite ale negării și absurdului avangardei. Trăgându-și sevele din cubismul lui Pablo Picasso și Georges Braque, din cultul inconsistenței creatoare a futurismului lui Marinetti, Hlebnicov și C. Govoni, pe negarea oricărei legături între gândire și expresie, teză susținută de dadaști în frunte cu Tristan Tzara, H. Ball și R. Huel- senbeck, suprarealismul, semnificând un nihilism modern și practicând consecvent "automatismul psihic și dicteul gândirii în absența oricărui control al

gândirii" (Jacques Gaucheron), afirmat la începutul secolului prin André Breton - cu manifestele sale, mai ales decât poezia - dar cu strălucitoarele figuri precum R.Desnos, A.Artaud, L.Eluard, va avea un ecou puternic peste tot, izvodind curente, școli și poeți fără vreo adeziune la vreun catehism poetic. La noi se aliniază la curent Ilarie Voronea, C.Nisipeanu, M.R. Paraschivescu, Victor Brauner, Ion Vinea.

După cel de al doilea mare război occidentul e asaltat de neoavangardă, de de postmodernism, experimentalism, de fel de fel de școli noi precum letrismul lui Izidore Isou, neodada și altele. "Față de marile centre din lume, Bucureștiul, este după 1945, cel mai fecund în experiențe artistice și, aș îndrăzni să spun, cel mai ortodox." (Aurel Dragoș Munteanu: *Opera și destinul scriitorului*, Ed. Cartea Românească, București, 1972, p. 132), afirmându-se poeți precum Gherasim Luca, Trost - creatorul oniromanciei, Paul Păun, Ion Caraion, Virgil Teodorescu.

În ceea ce privește paradoxismul, apariția acestei mișcări, la rădăcina căruia a turnat apă din belșug universul absurd și saturat de contradicții și paradoxuri al regimului defunct, nu este o etichetă cu care a fost botezat un tip de scandal literar, merit chiar unei glorii efemere. Esența paradoxismului constă în negare, având pe frontispiciul panteonului

său literar emblema NON. În "Manifestul nonconformist" publicat în volumul de poeme *Le sens du non-sens* (1983) Florentin Smarandache expune câteva din mecanismele paradoxismului: contradicțiile excesive, antitezele puternice, expresiile figurate interpretate în sens propriu, transformările semantice, comparațiile contrariante etc. Referindu-se la mișcarea literară paradoxistă, criticul literar Constantin M. Popa reconfirmă posibilitatea lărgirii literaturii prin concepte negative. "Paradoxismul nu caută distrugerea literaturii. El este interesat de găsirea unei noi practici scripturale, eficientă și tensionată, conservând energia rezultată din ciocnirea între câmpuri semantice opuse. Impactul va fi întotdeauna imprevizibil (...). Paradigma negării devine obiect literar pentru că totul recade în literatură. Este un paradox inevitabil..." Paradoxismul este deci "... credința că în spațiul poemului poate intra orice (...) o literatură care se «șterge» pe măsură ce se scrie (...) paradoxişti experimentând cu luciditate consecințele tragice ale discriminării limbajului" (*Mișcarea literară paradoxistă*, Xiquan Publishing House, Phoenix-Chicago 1992).

"Cercetând atitudinea negativistă în literatură" se constată "că paradoxismul a existat înaintea statuării mișcării paradoxiste" (C.M. Popa: op. citat). Seria de poeți paradoxişti este formată - conform

aceluiași autor - din Urmuz, Mihai Cosma (Claude Sernet) prieten cu Marinetti, Geo Bogza, Tașcu Gheorghiu, Gellu Naum, Nichita Stănescu, Marin Sorescu. Poetul Ion Pachia Tatomirescu mai adaugă și pe Leonid Dimov, Emil Brumaru. Și venit în minte, printr-o fulgurație, de ce nu și Șerban Foarță?, am adăuga noi.

Florentin Smarandache lansează Mișcarea Literară Paradoxistă nu numai cu un manifest. El aduce cu sine în patrimoniul Mișcării, încă de la naștere, trei volume de poezii, tirajele acestora cunoscând o răspîndire pe toate meridianele globului și un ecou de invidiat. Mișcarea Literară Paradoxistă are reprezentanți în literaturile din România, Franța, Belgia, Canada, Statele Unite ale Americii, Marea Britanie, Germania, Spania, Polonia, Brazilia, Rusia, Maroc, Camerun. Radiografiind volumele sale de poezie intitulate sugestiv *Non-poeme*, *Formule pentru spirit*, *Sensul non-sensului* și altele ni se dezvăluie un poem unde contradicția, șocul asocierilor, contrastele, oximoronul, paradoxul sunt în compania cea mai bună. "La nașterea unui deces", "Politețe obraznică", "La înălțimea unei căderi", "Practica teoriei", "Mic dejun format din iluzii", "Poem indigest despre digestie" sunt câteva din titlurile poemelor care surprind și a căror lectură nu numai că te lasă "perplex, șocat și indecis", ci "ți face

creierul să vibreze" (Robert Chasseneuil - Membre de l'Art et Poésie de Touraine - Franța). Iată un exemplu dintre poemele sale cele mai "nevinovate", intitulat *Lecție de filosofie*: "plouă și putrezesc sfinții-n biserici / la ferestre gândul / bate din aripi // Să ne ocupăm așadar de meditații / filosofice - închideți ochii și să pornim: // - Oricine este mai mic decât sine // - A fi e o proiecție în infinit? // - Suntem mărimi neglijabile, dar vrem / fiecare să fim un nimic mai mare // - Vidul este cel mai gol gol // - Eu am un "nu am" al meu // ploaia bate ritmic / precum sângele / apele curg în viitor".

Titlurile de poezie ca și "tezele" filosofice din poezia de mai sus sunt exemple semnificative ale preferinței poetului pentru contradicții, antiteze, paradoxuri ca și ale stăpânirii meșteșugului expresiei esențializate, vândindu-se în acest chip un potențial poet de poem scurt, bunăoară de *haiku* sau chiar de *poem într-un vers*. Nu mică ne-a fost mirarea ca și bucuria când, în anul 1990 poetul timișorean Ion Pachia Tatomirescu ne-a trimis spre publicare în revista noastră câteva dintre *haiku*-urile lui Florentin Smarandache.

Pentru cititorul care ia contact pentru prima oară cu *haiku*-ul, considerăm necesar să facem o paranteză, explicând câteva noțiuni necesare înainte de a-i citi poemele.

Micropoemul *haiku* de origine japoneză este o specie de poezie cu formă fixă, care se caracterizează prin trei grupuri de reguli: prozodice, structurale și estetice. Sub aspect prozodic *haiku*-ul este un tristih, având în total 17 silabe, repartizate pe cele trei versuri după regula 5-7- 5. Sub aspect structural, tristihul trebuie să cuprindă *kigo*, un cuvânt care să indice anotimpul temei din strofă, să răspundă la triada de întrebări - când?, unde?, ce?, să posede *kireji*, respectiv cezura după primul sau al doilea vers, figurate printr-un semn de punctuație (linie despărțitoare, două puncte, punct și virgulă, punct etc.) și în sfârșit tristihul trebuie să se termine printr-un substantiv.

Sub aspect estetic *haiku*-ul are numeroase reguli care reclamă un studiu aprofundat (vezi lucrarea *Interferențe lirice - Constelația haiku* de Florin Vasiliu și Brândușa Steiciuc, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1989 precum și revista HAIKU). Amintim câteva dintre cele mai importante reguli.

Regula fundamentală care stă la baza creației poemului *haiku* constă în faptul că tema de bază al oricărui poem este natura. *Haiku*-ul își trage seva din fenomenalitatea naturii. *Haijinul* - poetul de *haiku* - este un observator fin și dibaci al universului de evenimente și fapte la care este martor, surprinzând din totalitatea fenomenelor înconjurătoare, acele mo-

mente singulare care se adresează exclusiv sensibilității sale de poet, fenomene unice pe care le transpune în expresie poetică. Așa cum spunea Otsuji, un teoretician al poeziei *haiku*, "natura artistului și mediul înconjurător se contopesc în *haiku*". Una din condițiile esențiale ale esteticii *haiku* constă în aceea că micropoemul este rezultatul unei trăiri unice, redată prin "imaginea care vorbește". Prin scurtimea sa, *haiku*-ul impune exprimarea "lucrurilor obișnuite, neemoționale, legând intervale plate dintre momente intense" rezultând un poem, "o esență concentrată de esență pură" (Sir Arthur Quiller-Couch).

O a doua regulă a esteticii *haiku* în directă legătură cu cea anterioară impune ca realitatea empirică "trebuie să fie «prinsă» imediat de poet în impulsul ei dinamic"... fiecare eveniment al întâlnirii subiect creator - obiect având loc o dată pentru totdeauna, durând doar un moment și "dispărând fără să lase nici o urmă în spate".

Stanca Cionca - niponolog român - afirmă că "școala *haiku*-ului este o știință a concentrării imaginii în detaliu, în fragment":

"Ce tulburător!

Pe poteca de munte

un biet toporaș."

Matsuo Bashō (1644-1694)

Emil Eugen Pop - alt niponolog român -, consideră *haiku*-ul "...silabe ce dau măsura pasului cu care poetul *haijin* umblă prin lume, adică prin sine însuși".

A treia regulă estetică a *haiku*-ului trimite la conceptul *mu-shin*, cu sensul de "fără spirit", cu originea în vidul daoist înțeles ca substanță, precum golul recipientului care obligă și supune materia să ia forma sa anterioară, sau spațiul dintre spițele roții care fac roata și croiește drumul. "...lucrurile pun în evidență locul gol care le susține tot astfel cum puținele cuvinte ale unui *haiku* pun în evidență tăcerea din care s-a născut și în care se reîntorc" (Andrei Pleșu, *Pitoresc și melancolie*, Editura Univers, 1980, p. 173). Acest concept estetic se regăsește în *haiku* adesea prin absența lucrurilor, prin atmosfera de ceață ce le învăluie și le ascunde, prin starea de evanescență care le stăpânește, ca în acest *haiku*:

*"Vin valuri vuind,
dar nici o corabie,
nici un pescăruș."*

Vasile Moldovan (Societatea Română de
Haiku - Cercul București)

A patra regulă estetică importantă este definită prin perechea de termeni *ryûkô-fueki*, însemnând vremelnic/veșnic, efemer/etern. Sunt concepte con-

tradictorii care trebuie să se regăsească în poem, echilibrând o parte a *haiku*-ului dominată de vremenicia fenomenală, cu cealaltă stăpânită de constanța non-fenomenală, ambele egale dar opuse ca articulări creative fenomenale.

"Vechea băltoacă.

O broască sare plonjând.

Zgomotul apei."

În acest celebru și mult discutat *haiku* al lui Bashō, primul vers evocă prin cuvântul *vechi*, îmbătrânirea, iar prin *băltoacă*, eternul, în timp ce saltul broaștei evocă efemerul, iar *zgomotul apei*, prin opoziție cu liniștea eternă a heleșteului, presupune mișcare, viață. Aceste elemente determină ca "...sensul poemului și o parte a virtuții sale să țină de opoziția dintre adjectivul *vechi* și substantivul *zgomot*..." (Etiemble, "Sur la traduction du «haiku»", în *Cahiers roumains d'études littéraires*, 1/1976, p. 42).

O altă regulă estetică importantă se bazează pe perechea de termeni *wabi/sabi*, cu înțelesuri apropiate, de singurătate, melancolie, dezolare, concept utilizat în legătură cu frumusețea vieții obișnuite /însingurare, scurgere a timpului, patină a vremii, termen utilizat cu referire la aspectul estetic din literatură.

*"Fugind din desiș -
nufărul viețuiește
în sihăstrie".*

Matsuo Bashō

Haiku-ul a apărut în spațiul literar nipon în secolul 17, astăzi existând în țara de origine peste zece asociații de *haiku*, câteva reviste, peste o mie de cercuri *haiku* cu câte o mie de participanți, având în frunte un poet consacrat, se publică peste un milion de *haiku*-uri pe an, au loc concursuri și premieri anuale. Micropoemul a pătruns în Europa la sfârșitul secolului trecut și a fost adoptat de nume prestigioase ale literaturii universale: Ghiorghe Seferis (Premiul Nobel 1963), Octavio Paz (Premiul Nobel 1991), Ezra Pound, Giuseppe Ungaretti, T.W. Holme, Antonio Machado, F.S. Flint, Allen Ginsberg, W.S. Mervin, Kenneth Yasuda, Donald Eulert, fost - până în anul 1974 - lector de literatură americană la Universitatea A.I.I. Cuza din Iași. În România *haiku*-ul a fost introdus în deceniul patru de către poeții Al.T. Stamatiad și Traian Chelariu și a fost cultivat de poeți precum Ștefan Baciuc, Aurel George Stino, Nichita Stănescu, Ștefan Augustin Doinaș, Marin Sorescu, Aurel Rău, Gheorghe Tomozei, Veronica Porumbacu, Toma George Maiorescu, George Grigurcu, Bazil Gruiă, Vasile Igna, Gligor Sava, Vasile Smărăndescu (cu un volum de *haiku*-

uri, *Cartea însingurată*, în Colecția Revistei Haiku), Nicolae Alexandru-Vest, Eugenia Bogdan, Virgil Bulat, Liliana Grădinaru și alții.

Cu prilejul elaborării lucrării *Interferențe lirice - Constelația haiku*, semnatarul acestor rânduri a descoperit în revistele literare românești din perioada 1970-1989 un nou val de autori care semnează *haiku*, nume noi, mulți poeți proveniți din cenacluri, alții, nu puțini, debutanți. Schimbările politice care au avut loc la sfârșitul anului 1989 ne-a permis să edităm, încă de la începutul anului 1990, "Revista de interferențe culturale româno-japoneze" HAIKU, care publică număr de număr sute de *haiku*-uri traduse și originale, multe din cele originale redată în versiune engleză și franceză.

Un poet autentic de haiku este Florentin Smarandache pe care-l prezentăm cititorului român, și prin intermediul versiunilor Domnișoarei Rodica Ștefănescu și celor francofoni și anglofoni. Placheta de față intitulată *Clopotul tăcerii*, după o metaforă preluată dintr-un *haiku*, sugestivă pentru "zgomotul" produs de marele *clopot* ca accepție figurată a *haiku*-ului, al cărui *bing-bang* e mai curând *tăcere* decât orice *dangăt* și mai curând încă, ecou al unei tăceri consumate în lectura celor șaptesprezece silabe ale poemului.

Împărțirea celor optzeci de *haiku*-uri pe cele

patru anotimpuri a fost realizată atât pe criteriul temei cât și pe cel al atmosferei pe care o degajă și care poate avea o înrudire cu un anotimp, dar nu neapărat singurul la care a fost atașat.

Analiza *haiku*-urilor poetului, în confruntarea cu regulile la care trebuie să răspundă un *haiku* și din care mare parte au fost expuse succint mai sus, pune în evidență unele constatări ce merită a fi menționate atât pentru a înțelege *haiku*-ul cultivat de Florentin Smarandache cât și pentru evoluția *haiku*-ului românesc în general și a poetului întru *haiku*.

Poetul scrie un poem cu un număr de silabe distribuite între 9 și 21 cu maxima pe 15 silabe (16 *haiku*-uri), urmate de cele cu 17 silabe (12 *haiku*-uri) și cu 16 silabe (10 *haiku*-uri) totalizând 50% din volum. Din cele 12 *haiku*-uri cu 17 silabe numai două au versuri cu lungimi de 5 și 7 silabe, dar nu în ordinea 5-7-5 ci în ordinea 7-5-5 ceea ce nu constituie o abatere sensibilă de la *haiku*. Din cele de mai sus se poate conchide că poetul nu se încadrează în curentul "clasic" al *haiku*-ului cu formă prozodică fixă, ci în acela al formei libere, cunoscut sub denumirea niponă *jiyûritsu noka*, foarte răspândită în special peste hotarele Țării de la Soare Răsare; din tot eșafodajul prozodic poetul respectă doar regula terținei, numărul silabelor fiind diferit atât între *haiku*-uri - după cum s-a văzut - și între versuri.

Este demn de subliniat că majoritatea *haiku*-urilor - 52, respectiv 64.2% - se situează sub numărul de 17 silabe, lucru rar întâlnit la poezii de *haiku*, care de regulă depășesc ușor norma, nu greu de înțeles pe ce temei. Aceasta pune în lumină o însușire vădită a poetului - căruia îi este străin retorismul - aceea de a-și pune poemul sub semnul expresiei poetice lapidare, a confesiunii directe. Mai dovedește că poetul, nu mai operează pe expresia poetică a primei formulări. Spre deosebire de poezia cu ritm și rimă, de poezia cu formă fixă, unde se presupune că există două momente, unul al conceperii și altul al execuției, aplicarea regulilor prozodice permițând perceperea unei distanțe între gândul poetic inițial și expresia lui finală, făcând să se deosebească "realul gândirii" de "realul efectelor" (Paul Valery), Florentin Smarandache își așază cuvintele în vers prinse cu mortarul expresiei, nemaiumblând în structura lui, nicicum. Poetul nu sfidează normele; libertatea totală este norma sa, de aceea își permite *haiku*-uri de 9 și de 21 de silabe.

Înclinația poetului către un tip de poem mai scurt decât *haiku*-ul ne-a îndreptățit să intrăm mai profund în structura poemelor sale. Aceasta ne-a condus la identificarea a două tipuri de poeme în poezia lui Florentin Smarandache. Pe de o parte *haiku*-ul autentic precum aceste câteva exemple de mai jos:

*"Pe dealuri bătrâne
zvon de vite
cu ugere moir".*

★

*"Stropii cad pe asfalt
ca niște grenade.
Plouă la plus infinit."*

★

*"Ca o fată lălâie
seara cade în genunchi
lângă geam."*

Între poeziile din acest volum se pot remarca și un tip de poem al cărui conținut, spirit și structură îl situează în rândul *poemelor într-un vers* al căror creator a fost poetul român Ion Pillat. Este un tip de poem de 13 sau 14 silabe, construit pe iambi, deci cu o metrică obligatorie la creatorul lui, încărcată de frumusețe și grație, generate de clipele de chin și sărbătoare ale creației, un poem foarte aproape de spiritul european - Pillat mărturisește că a zărit *poemul într-un vers* în unele versuri ale lui Victor Hugo, care se puteau izola și viețui independent de context, - dar izvodite din spațiul mioritic și deci din sufletul românesc. Florentin Smarandache scrie poezie în tristih respectiv *haiku*, nebănuind că uneori e mai departe de spiritul dificil al poeziei și esteticii nipone și nu mai aproape, ci exact pe terenul autoh-

ton al poemului într-un vers.

Redăm câteva exemple din poemele care sunt mai curând poeme într-un vers:

"Ne ia ușor zefirul pe ascuțite coarne."

★

"Izbucnesc salcâmi în hohote de muguri."

★

"Blajini cocori aduc pe aripă căldura."

★

"Arinii-și pleacă la pământ, capul greu de somn."

Este un câștig pentru poezie să realizezi poeme într-un vers și Florentin Smarandache - cultivând specia - cu vântul care-i bate în pânzele desfășurate larg, ne poate oferi în viitor un florilegiu de nestemate, care să-l situeze în galeria demnilor urmași ai lui Ion Pillat, întru acest tip de poem, printre nume de poeți precum Lucian Blaga, Virgil Teodorescu, Bazil Gruiă, Ion Brad, Grigore Vieru, Gheorghe Grigurcu, Ion Serebreanu, Nicolae Țațomir, Lazăr Cerescu, Valeriu Bucurescu, Ion N. Daia și ... Geo Bogza, dar și alții.

Temele abordate în poeme respectă regula fundamentală a *haiku*-ului, fiind extinse pe un diapazon larg al elementelor naturii în toată diversitatea ei. Poetul trezit de răsăritul soarelui iese în curtea sa de la țară (rar apare strada și orașul), străbate ulițele și își culege de aici subiectele: soarele, țarina, florile - ghiocel și brebenei - cărarea, pomii - salcâmi, brazi,

plopi, arini, tei, - cerul albastru, păsările - privighetoarea, cocorii, bîtlanii, vulturii -, țărani, dealurile cu vite, porumbul, clopotul, buciurul, via, vinul, inima, gândul, viorile, muzica, dansul, dorul, seara, stelele, luna, îndrăgostiții, norii, ploaia, burnița, crivățul, durerea, moartea, acestea sunt temele predilecte ale poetului. Este în acest florilegiu concentrat, aproape tot ce găsim în sute de *haiku*-uri la marii clasici japonezi ai speciei. În toate *haiku*-urile este ancorat puternic în realitate, știind lecția niponă că "fără realitate nu există *haiku*". Respectă și aplică regula "timp-spațiu-obiect" total sau parțial:

Fragezi ghiociei	ce?	Blăni cocori aduc	când?
trag de sub zăpadă	unde?	pe aripă	unde?
primăvara	când?	căldura	ce?

În aceste *haiku*-uri *primăvara* și *cocorii* nu sunt răspunsuri gramaticale la interogația *ce?*, ci la *când?* termenii din răspuns definind structural anotimpul în care se petrece acțiunea din poem și constituind *kigo*-ul.

Să încercăm să pătrundem în intimitatea poemelor și în arsenalul mijloacelor poetice ale lui Florentin Smarandache. Cele optzeci de *haiku*-uri sunt grupate pe anotimpuri: primăvara 12 *haiku*-uri, vara - 28, toamna - 25, iarna - 15. În cadrul acestor grupe sunt *haiku*-uri cu temă ținând direct de natură - tip pastel - și poeme cu caracter reflexiv în care

autorul cugetă prin imagini de puternică expresivitate.

Poetul își începe cartea și capitolul primăvara văzându-se surprins de timp: simplă privire, aruncată sub semnul observației sau nu cumva descoperirea sa într-o semnificație? Nu știm:

*"Timpul deschide
fereastra unei clipe
și se uită la mine."*

Parcă în replică la semnul de întrebare pus de timp vine răspunsul în care se prezintă:

*"Tânăr sunt,
ca un început
sub clopotul răsăritului."*

Triada tânăr-început-răsărit reprezintă strigătul unei vârste ce are de adus lumii o veste, pentru care se aude și clopotul de chemare a răsăritului.

Apoi poetul intră semeț - așa cum parcă a vrut să ne apară la acest început de carte - în anotimp, asistând la procesul nașterii naturii. El nu contemplă însă natura, ci descoperă procesele ei tainice, spunându-ne *cum* vine primăvara și *cum* umblă zefirul prin lume, *cum* țarinile își arată foamea, *cum* cresc lăstarii, *cum* vin cocorii și *cum* râd salcâmi. Florentin Smarandache are sub priviri aceleași primăvară văzută și de Alecsandri, în care însă trecerea "din inima lucrurilor în propria inimă" s-a făcut cu un cod diferit, propriu laboratorului său de

creație, cu care va opera de altfel întreaga lucrare. Pe parcursul analizei vom încerca să descifrăm codul său și de vom reuși vom avea și diferența de registru poetic dintre pastelul clasic și cel cultivat de "tânărul" poet.

Când începând cu *haiku*-ul nouă poetul începe să-și mărturisească unele gânduri proprii, el nu o face cu terminologia specifică domeniului, ci împrumută conceptele din recuzita naturii. Căci pe el nu-l frământă o idee, ci îi

"Zbârnâie gărgăunii

mulți

ai unui gând".

Vara e bogată în poeme ce dovedesc că atât poezie se poate concentra în cele 17 silabe ale *haiku*-ului:

"S-atingi cu fruntea

dimineții

cântecul privighetorii."

*

"Diafane mirosuri,

prin lunci

își caută floarea."

*

"Zăresc țărani

în carul cel lung și mare

al cerului."

Spectator atras de mirajul hazardului, de

miracolul aleatorului, în textura cărora decriptează accente ce scapă ochiului comun, poetul vede cum "îăşnesc izvoare" din cântecul păsărilor, cum "...torid... soarele a- ngeţat / şi priveşte fix", constată oboseala salcâmlor "în căldura lichidă a verii", aude un "zvon de vite... pe dealuri bătrâne", simte cum "clocotesc stelele" în "sângele albastru / din cer", în timp ce undeva în sat, "un felinar aprins / dă cu lumina / de gard".

Nu mai puţin bogat în calofilie se arată cel de-al treilea anotimp al anului:

*"Toamna pictează stins
strigăţul florilor
adormite."*

Aşa cum este de presupus - trăind în străinătate de peste cinci ani - poetul îşi compune poemele din amintiri, din reminescenţe, din gânduri de toată ziua, din imagini actuale, analogii de situaţii cu cele trăite în ţară, oferindu-şi sieşi senzaţia continuităţii prezenţei sale pe pământul natal şi nouă dovada puternicii sale ancorări în realitatea românească. O simplă bancă goală văzută aiurea îi permite montarea unui scenariu în absenţă:

*"Pe-o bancă lângă lac
un sărut -
şi-ndrăgostiţi nicăieri."*

Poetul e martor la ofilirea florilor, la plecarea păsărilor, dar el vede altfel decât noi toţi câmpul plin

de drugi coapte: "Porumbii / își aprind felinare / sub braț". Chiar dacă în Arizona teii nu există, poetul scrie despre "Eminescieni tei / în palide hemoragii / de frunze", iar când "...vântul bate / ...pomii / îmi întorc spatele". El însuși recunoaște că "Vinul / picură-n pahare / amintiri" și uneori când "Prin noroiul nopții / stelele umblă / în cizme" mai "Desfac o sticlă / plină / cu doruri posomorâte".

Iarna debutează cu un haiku de zile mari:

"Rege pe străzi

Crivățul

cu buzunarele goale."

Majoritatea haiku-urilor din acest anotimp se situează în zona reflecțiilor personale, destăinuiți despre lucruri, unde aflăm că "Viorile își trec / corzile / prin urechile noastre", sau cum "La fereastră / lumina atârnă greu / de veioză", dar sunt și mărturisiri despre sine. De astă dată însă nu mai "Fuge năprasnic / pe tălpile mele / cărarea", așa cum simțea drumul primăvara; acum în iarnă se simte ostenit, "Dar gonesc / să prind de mână / timpul", poetul simțind că acesta i-a luat-o înainte; mai mult el simte cum "Cade cortina / ca o noapte grea / de decembrie". Dar își încheie volumul cu o notă optimistă:

"Să nu mă așteptați,

voi întârzia puțin

printre stele."

parcă dorind să ne reamintească funcția de visător împătimit - subliniată explicit în chiar haiku-ul anterior - și că revenit de acolo ne va oferi următorul volum de poeme.

Lectura *haiku*-urilor ne-a prilejuit descoperirea unui poet care și-a făurit din natura înconjurătoare trainică muză, lira sa fiind acordată la tonurile și frecvența vibrațiilor acesteia. Reținem de asemenea faptul că poetul instrumentează a doua lege fundamentală a *haiku*-ului, în conformitate cu care realitatea este «prinsă» în imedialitatea sa crudă, ferindu-se să atingă treapta a doua a *descrierii*, operându-se pe prima, a *numirii* lucrurilor. Iar dacă *numirea* o face în metaforă, alegorie, comparație, metonimie, fără îndoială că acesta este limbajul său primar, al "realului gândirii" - amintit mai sus - unde figura de stil își are matca, și de unde survine în notație poetică cu ușurința rostirii curente.

Florentin Smarandache utilizează o figură de stil percutantă purtând pecetea lirică a paradoxismului - hohote de muguri, șerpi de lumină, zâmbetul știrb, strigățul florilor, clopotul tăcerii, noroiul nopții - aici în haiku întrucâtva atenuată de legile lirismului acestei specii de poezie, nu într-atât încât să uite de regula de argint a micropoemului - *fueki-ryûkô* = eternul/ efemerul - prezentă în majoritatea poemelor sale: timpul / eu, norii, marea / pasărea, universul / adierea,

infinitul / ploaia, deșertul / florile, stelele / noroiul etc.

Haiku-ul său este încă o probă reușită a acestei specii de poezie niponă, în creația românească, la intersecția cu *poemul într-un vers*, iar Florentin Smarandache intră în circuitul de poeți de *haiku* pe ușa din față. Volumul de față dă temei speranței că poetul va ridica stacheta propriului poem în beneficiul propriu, al poeziei în general. Editura Haiku, care a pregătit volumul pentru tipar i-a acordat o șansă în plus de a fi accesibil și cititorului francofon și anglofon. Străduința de a reda în cele două limbi în chipul cel mai fidel posibil forma românească a poemelor și a prefaței aparțin domnișoarei Rodica Ștefănescu, redactoră a revistei HAIKU.

Florin Vasiliu*

București, 14 noiembrie 1992

-
- * Florin Vasiliu este autor al unor cunoscute lucrări despre cultura, civilizația și istoria Japoniei (*Pe Meridianul Yamato*, Ed. Sport Turism, 1982, *De la Pearl Harbor la Hiroshima*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1986, *Interferențe lirice - Constelația haiku* (împreună cu Brândușa Steiciuc), Ed. Dacia, 1989, *Umbra libelulei, Antologie a haiku-ului românesc*, București, 1993, *Japoneza în 30 de zile*, Editura Garamond, București, 1993 (în colaborare cu Ștefan Benea). Este membru a Uniunii Scriitorilor din România, Președintele Societății Române de Haiku, membru al Asociației Internaționale de Haiku din Japonia.

PRIMĂVARA LE PRINTEMPS THE SPRING

HARU

*Timpul deschide
fereastra unei clipe
și se uită la mine.*

*Time opens
the window of a moment
and watches me.*

*Le temps ouvre
la fenêtre d'une seconde
et me regarde.*

*Tânăr sunt,
ca un început
sub clopotul răsăritului.*

*I am young
like a beginning
under the bell of the sunrise.*

*Je suis jeune
comme un commencement
sous la cloche du lever.*

*Fragezi ghiocel
trag de sub zăpadă
primăvara.*

*Tender snowdrops
drow up the spring
from under the snow.*

*Des tendres perce-neiges
tirent de dessous de la neige
le printemps.*

*În arături adânci
țarina
deschide gura.*

*Through deep ploughings
the field
opens its mouth.*

*Dans des labourages profonds
le champ
ouvre la gueule.*

**Ne ia ușor
zefirul
pe ascuțite coarne.**

***Zephyr
is lightly taking us
on sharpened horns.***

***Le Zéphyr
nous prend à l'aise
sur des ramures aiguillées.***

*Lăstarii pe margine
cresc
în sensibilitate.*

*The border copse
grow
in sensibility.*

*Les surgeons du bord
augmentent
en sensibilité.*

*Blajini cocori aduc
pe aripă
căldura.*

*Kind cranes bring
the warmth
on the wing.*

*Des grues affables amènent
sur l'aille
la chaleur.*

*Izbucnesc salcâmii
în hohote
de muguri.*

*Acacias are bursting
into laughs
of buds.*

*Les acacias
éclatent
de bourgeons.*

***Bate briza
dinspre partea de răsărit
a inimii.***

***The breeze blows
from the Eastern side
of my heart.***

***La brise souffle
de l'est
de mon cœur.***

*Zbárnâie gărgăunii
mulți
ai unui gând.*

*Maggots are buzzing
lots
of a thought.*

*Ils bourdonnent, les frelons -
nombreux -
d'une pensée.*

*Fuge năprasnic
pe tăpile mele
cărarea.*

*The road
is rashly running
of my steps.*

*Le sentier
court à l'imprévu
sur mes talons.*

*Se prelinge-ncet
pe fațã
visul nostru matinal.*

*Our morning dream
is slowly trickling
upon the face.*

*Il se suinte doucement
sur le visage -
notre rêve matinal.*

VARA L'ÉTÉ THE SUMMER

夏

NATSU

**S-atingi cu fruntea
dimineții
cântecul privighetorii!**

***To touch with
the morning brow
the nightingale's song!***

***Atteindre avec le front
du matin
le chanson du rossignol!***

*Printre rânduri
un glas
mi-aruncă flori.*

*Among the lines
a voice
throws me flowers.*

*Parmi les lignes
une voix
me jette des fleurs.*

*Vezi pasărea ceea?
Din cântecul ei
fâşnesc izvoare.*

*Do you see that bird?
Springs rise
out of its song.*

*Vois tu cet oiseau?
De son chanson
ils jaillent des sources.*

*Torpid sub boltă,
soarele a-nghețat
și privește fix.*

*Torpid under the sky
sun has frozen
and stares.*

*Torpid sous la voûte,
le soleil s'est gelé
et regarde fixement.*

*Păsările-s cumva orbite
de lumină?
Valurile izbesc marea?*

*Are the birds somehow blinded
by the light?
Are the waves hitting the sea?*

*Les oiseaux sont aveuglés
par la lumière?
Les vagues heurtent la mer?*

***Ca un curcubeu
flutură din steag
metafora.***

***The methaphor
flutters its flag
like a rainbow.***

***La métaphore
voltige son drapeau
comme un arc-en-ciel.***

***Viespare chtonice
de brebenei...
Șerpi de lumină.***

***Chtonish wasps' nests
of hollowwort...
Serpents of light.***

***Des guêpiers chthoniens
de corydales...
Des serpents de lumière.***

*Au obosit salcâmii
în căldura lichidă
a verii.*

*The acacias got thired
under the liquid heat
of summer.*

*Les acacias ont fatigué
dans la chaleur liquide
de l'été.*

*Diafane mirosuri,
prin lunci
își caută floarea.*

*Diaphanous flavours
across the meadows
seek for their flowers.*

*Des parfums diaphanes
cherchent leurs fleurs
à travers des herbages.*

*Brazii drepti
zvâcnesc spre cer
din frunți.*

*The straight pines
throb up to the sky
from peaks' foreheads.*

*Les droits sapins
bondent vers le ciel
du fronts des sommets.*

*Un copil aleargă
de-i iese sufletul
prin urechi.*

*A child runs
of losing soul
by the ears.*

*Un enfant court
que son âme lui sort
par les oreilles.*

*Pe margine
plopilor cară în spate
poteci.*

*On the edge
poplars carry roads
on their back.*

*Au bord,
les peupliers charroyent
des sentiers au dos.*

*Pe dealuri bătrâne
zvon de vite
cu ugere moi.*

*On old hills
rumour of cows
with soft udders.*

*Sur des vieilles collines
rumeur des bêtes
aux pis moux.*

*În mica adiere
pocnesc
izvoarele-din-univers.*

*In the light breeze
there are bursting
the springs-of-universe.*

*Sous le souffle léger
ils crevent
les sources-de-l'univers.*

*Printre fulgi de soare
zâmbetul știrb
al unui copil.*

*Among sun-flakes
the toothless smile
of a child.*

*Parmi des flocons-de-soleil
le sourire édenté
d'un enfant.*

*Muzica este
un vis
trecând printre stele.*

*Music is
a dream
passing among the stars.*

*La musique
est un rêve
passant parmi les étoiles.*

*Dansatorii trec
la braț
cu câte-o melodie.*

*Dancers are passing
arm in arm
with a melody.*

*Les danseurs passent
une chanson
au bras.*

***Sub aripi pajura
strânge văzduh-
cu pene desfășurate.***

***Under its wings, the royal eagle
is gathering the air-
with unfolded feathers.***

***L'aigle impérial amasse
de l'air sous ses ailles-
avec son plumage déployé.***

*Prin insolente unduiri
acvilonul
îmi dă palme ușoare.*

*By saucy wavings
the Northen wind
lightly palms me.*

*Par des insolentes ondulations
l'Acvilon
me gifle doucement.*

*Norii atârnă
ca niște lustre imunde
și viața trage de timp.*

*The clouds hang
like foul chandeliers
and the life is taking time.*

*Les nuages pendent
comme des lustres immondes
et la vie traîne le temps.*

*Stropii cad pe asfalt
ca niște grenade.
Plouă la plus infinit...*

*The drops fall on the asphalt
like grenades.
It is raining at plus infinite...*

*Des gouttes tombent sur
l'asphalte
comme des grenades.
Il pleut au plus infini...*

*Ca o fată lăláie
seara cade în genunchi
lângă geam.*

*Like a lubberly girl
evening falls on its knees
next to the window.*

*Comme une fille balourde
la soirée tombe à genoux
à coté de la fenêtre.*

*În sângele albastru
din cer
clocotesc stele.*

*In the blue blood
of the sky
there are stars seething.*

*Dans le sang bleu
du ciel
bouillonnent des étoiles.*

*Arinii-și pleacă
la pământ,
capul greu de somn.*

*The alders bend
upon the field
their head, heavy of sleep.*

*Les aunes penchent
vers la terre,
leur tête lourde de sommeil.*

Ca o barcă
prin văzduh luna
se gudură-n ape...

*Like a boat
through the air, moon
fawns into waters...*

*La lune, comme une barque
à travers l'air
se frétille dans les eaux...*

**Zăresc țărani
în carul cel lung și mare
al cerului.**

***I see peasants
in the sky's
long and big Bear.***

***J'aperçois des paysans
dans la longue et grande ourse
du ciel.***

*Un felinar aprins
dă cu lumina
în gard.*

*An enlightened street lamp
hits the fence
with its light.*

*Un réverbère allumé
frappe la clôture
avec sa lumière.*

*Vise dulci
aleargă
desculțe pe străzi.*

*Sweet dreams
run
barefooted on the street.*

*Des rêves douces
courrent
à pieds nues sur les rues.*

TOAMNA L'AUTOMNE THE AUTUMN

秋

AKI

*Toamna pictează stins
strigătul florilor
adormite.*

*Autumn faintly paints
the cry of the
asleep flowers.*

*L'automne peint pâlement
le cri des fleurs
endormies.*

*Pe-o bancă lângă lac
un sărut-
și-ndrăgostiții nicăieri.*

*On a bench near the lake
a kiss-
and the lovers nowhere.*

*Sur un banc auprès du lac
un baiser-
mais les amoureux null part.*

•

*Florile s-au închis
pe marginea zărilor
una câte una.*

*Flowers clamed
on the horizons' edge
one by one.*

*Les fleurs se sont fermées
sur le bord de l'horizon
une à une.*

*Prin aerul ludic
o nuntă evanescentă
de bătlani.*

*Through the ludic air
an evanescent wedding
of herons.*

*À travers l'air ludique
une noce évanescence
de hérons.*

Porumbii
își aprind felinare
sub braț.

Corns
switch on lanterns
under their arm.

Les maïs
s'allument des réverbères
sous le bras.

*Eminescieni tei
în palide hemoragii
de frunze.*

*Eminescian lime trees
in pale haemorrhages
of leaves.*

*Les teilleuls d'Eminescu
dans des pâles hémorragies
des feuilles.*

*Buciumul sună șters
din marele clopot
al tăcerii.*

*The horn is weakly blowing
from the great bell
of silence.*

*Le cor sonne pâle
de la grande cloche
du silence.*

*În sfere-nalte se aude
albastrul
din viori cum cântă.*

*In high spheres one can hear
the blue
playing the violin.*

*Dans de hautes sphères il
s'entende
le bleu
des violons chantant.*

*Pedantele flori își închideau
ferestrele
într-un deșert infinit.*

*The prig flowers were closing
their windows
in an infinite desert.*

*Les pédantes fleurs fermaient
leurs fenêtres
dans un désert infini.*

***Bate vântul, bate,
și pomii
îmi întorc spatele.***

***The wind blows, blows,
and the trees
turn their back to me.***

***Le vent souffle, souffle,
et les arbres
me tournent leurs dos.***

***Se mai zbate puternic
o libelulă
într-un ceas...***

***A dragon fly
is still strongly struggling
within a clock...***

***Elle se débâte fortement encore,
une libellule
dans une montre...***

*Plutesc zgribulite
în bărci de salvare
sufletele noastre.*

*Our souls
huddledly sail
in saving boats.*

*Nos âmes
voguent grelotants
dans des barques de sauvetage.*

***Vie culeasă
de soare
și stoarsă de lumini.***

***Wineyard harvested
by the sun
and squeezed by lights.***

***Vignoble récolté
par le soleil
et tordé par des lumières.***

Vinul
picură-n pahare
amintiri.

The wine
drops into the glasses
memories.

Le vin
égoutte des souvenirs
dans les verres.

*Desfac o sticlă
plină
de doruri posomorâte.*

*I open a bottle
full
of gloomy longings.*

*J'ouvre une bouteille
bondée
des désirs maussades.*

*Mai trec vânturi
într-o barcă
de aer.*

*Winds are still passing
in a boat
of air.*

*Ils passent encore des vents
dans une barque
d'air.*

***Plouă lung de cresc
mușchi și licheni
de-a dreptul pe inimă.***

*It is so longly raining
that moss and lichens grow
just upon the heart.*

*Il pleut si longuement qu'ils
poussent
des mousses et des lichens
même sur le cœur.*

*Ascultă furtuna
cum cântă nebună
în turbări de vânt!*

*Listen to the storm
madly singing
in rages of wind!*

*Écoute la tempête
comme elle chante follement
par des rages de vent!*

*Prin bălți adânci
șchioapătă
strada.*

*Through deep puddles
the street
is limping.*

*À travers des marais profond
la rue
boite.*

*Prin noroiul nopții,
stelele umblă
în cizme.*

*Through the night's mud
stars are walking
with boots.*

*À travers la boue de la nuit,
les étoiles marchent
à bottines.*

**Marea-și fierbe
măruntaiele
în orașul de pe dig.**

***The sea tortures
its entrails
in the pier town.***

***La mer bouille
ses entrailles
dans la ville du môle.***

**Seara stinge cerul.
În lucruri se face
târziu.**

***Evening switches off the sky.
In things it's getting
late.***

***La soirée éteint le ciel.
Dans les choses il fait
tard.***

*Un cer ingenuu
ce îl ridică
doar amurgul.*

*An ingenue sky
that only the twilight
rises it.*

*Un ciel ingénu
que seulement le crépuscule
le lève.*

*În vârful norilor
bătrână luna
cu cearcăne de noapte.*

*In the top of clouds
the old moon
with dark rings of night.*

*Au sommet des nuages
la vieille lune
à cernes de nuit.*

***Un marș funebru mână
burnița târzie...
și-atâta melancolie!***

***A funeral march drives
the late drizzle...
and so much melancholy!***

***Une marche funèbre mène
la bruine tardive...
et tant de mélancolie!***

IARNA L'HIVER THE WINTER

FUYU

**Rege pe străzi-
Crivățul
cu buzunarele goale.**

***King in the streets-
the North wind
with empty pockets.***

***Il est roi sur les rues-
le vent du nord,
à poches vides.***

**Statui albe
în lava cernită
a vremii.**

**White statues
in the sifted lava
of time.**

**Des statues blanches
dans la lave tamisée
du temps.**

***Viorile își trec
corzile
prin urechile noastre.***

***The violins pass
their strings
through our ears.***

***Les violons passent
leurs cordes
par nos oreilles.***

***Zăbrele de tenebră.
Merg himerele
în cârje sprijinite.***

***Lattice of tenebrousness.
The chimaeras go
proped on crutches.***

***Barreaux de ténèbres.
Les chimères marchent en
s'appuyant aux béquilles.***

**Ca-n sicrie
se-nchid ochii în orbite.
Moartea va rămâne vie!**

***Like in coffins
eyes are locked into the sockets.
Death will stay alive!***

***Comme dans des coffres
les yeux se ferment dans les orbites.
La mort restera vive!***

***Amiaza mohorâtă
ca o conservă
de pește stricat.***

***Gloomy noon
like a tin
of tainted fish.***

***Midi sombre
comme une conserve
de poisson altéré.***

*Dar gonesc, gonesc
să prind de mână
timpul.*

*But I'm running, running
to catch by its hand
the time.*

*Mais je cours, je cours
pour prendre par la main
le temps.*

**Încep să forfote pe stradă
grijile
cu oameni în gură.**

***Worries
start to teem on the street
with people into the mouth.***

***Les soucis
commencent à furmiller dans
la rue
avec des gens dans la gueule.***

*Dureri iraționale
pălmuiesc
neființa din mine.*

*Irrational pains
slap
mine unbeing.*

*Des chagrins irrationnels
giflent
mon néant.*

***În fața oglinzii
ca în fața
propriului tău suflet.***

***In front of the mirror
like in front of
your own soul.***

***Devant le miroir
comme devant
ton propre âme.***

*Poeme galante
cu cravată la gât
etalate pe scenă.*

*Gallant,
necktied poems
showed off on the stage.*

*Des poèmes galants
à cravate au cou
étalés sur la scène.*

*La fereastră
lumina atârnă greu
de veioză.*

*In the window
the light heavily hangs
from the lamp.*

*À la fenêtre
la lumière pèse lourd
de la veilleuse.*

**Și noaptea sublim
se ridică în patru labe
pe lună.**

***And the night is wonderfully
rising up on all fours
upon the moon.***

***Et la nuit, sublimement,
s'élève à quatre pattes
sur la lune.***

***Cade cortina
ca o noapte grea
de decembrie.***

***The curtain falls
like a heavy night
of December.***

***Le rideau tombe
comme une lourde nuit
de décembre.***

***Mă culc ades
pe o saltea
de vise.***

***I often go to sleep
on a sofa
of dreams.***

***Je me couche souvent
sur un matelas
de rêves.***

**- Să nu mă așteptați,
voi întârzia puțin
printre stele.**

**- Do not wait for me,
I'll linger a little
among the stars.**

**- Ne m'attendez pas,
j'attarderai un peu
parmi les étoiles.**

Florentin Smarandache, a poet with the Dot under the i

The author of these lines is confronted with two assertions. The first one: who is Florentin Smarandache? The second: the poet has no biography; his poetry is his biography. But the latter assertion comes to eliminate the former and, the problem of choice is no longer a problem. However, when a reader would be interested in a poet's life? A passionate reader of poetry might answer: "never", while another particularly impressed by the poet's work may feel the need to know some data about his life.

Poets impose themselves with difficulty to the world of readers. A volume of poetry, has a circulation of 2-3000 copies even in good times. After ten titles written in 15-20 years, a poet is known only by those 30.000 readers, owning sometimes only a single title from his ten ones. If those who read him are ten times more, the poet in question may consider himself well placed in the conscience of his nation. These considerations may be approached to those poets who have lived here - in Romania - and have published book after book at the Romanian publishing houses. But this "happy regime" is not for Florentin Smarandache, who from 15 titles could see only two books published at home, with more than 12 years between their issue. Meanwhile, he

wasn't allowed to publish here and he took the way of the exile. And this is why today, opening this volume - and learning for the first time about Florentin Smarandache - the reader who discovers - only from these 80 haiku - a genuine poet - is entitled to wonder who is this poet, what has he written and what is the echo of his other books?

Florentin Smarandache is stil young for one can speak about his biography. At his return at home for talking part at the delivery of his latest book, we decided together to publish this volume simultaneously in Romania and U.S.A. I thought it was necessary to mention here his scientific and literary merits, so that, especially the Romanian readers would not to be found among the last people who learn of the activity of a compatriot so productive in some segments of culture.

Florentin Smarandache was born in 1954, in Bălcești - Vâlcea, and he graduated from the Faculty of Mathematics at the University of Craiova. He worked as programme analyser at IUG Craiova (1979-1981), teacher at the College in Bălcești (1981-1982), professor at the "Sidi El Hassan Lyoussi" College in Sefrou Marocco (1982-1984), teacher in mathematics at the "Nicolae Bălcescu" College in Craiova (1984-1985) and then at the school in Drăgotești - Dolj (1985-1986); finally he lost his job, earning his living by preparing school-people and students (1986-1988). From this

short sequence of didactic activities during the "golden days" finished in unemployment is brought to evidence a light ascendant trajectory followed by an undeserved collapse- one may guess the moment when, being rejected to participate with speciality works at Congresses on mathematics in Canada and California, he openly manifested his discontentment and his first sign of disagreement towards the totalitarian regime, and as a result of this fact he lost his job. He couldn't bear the situation and, in 1988 he managed to cross the border illegally and arrived in Turkey, where he taught French for a year and a half. In 1990 he reached the U.S.A. where he became professor, and are passing the Master exams at the University of Tempe - Arizona, under the coordination of Prof. Bremmer. He is working now as research engineer at the Honeywell Computers Corporation Inc. in Phoenix - Arizona, where he lives with the family who joined him at the beginning of 1991.

Florentin Smarandache isn't a refugee in literature because he has failed in his speciality. He's published four works on mathematics in Fès and Casablanca (Marocco) and Chicago (U.S.A.), over 40 articles in reviews of mathematics in Romania, Germany, Netherlands, Switzerland, Canada, U.S.A. and he's been present with works at national and international seminars, colloquies, symposia and congresses in Craiova and Yassy (Romania 1978), Calgary (Canada

1986), Berkeley (1986), Los Angeles (1989), Las Cruces (Mexico 1989). He is the author of the Smarandache Function from the Number Theory [$\eta: \mathbb{Z}^* \rightarrow \mathbb{N}$, $\eta(n)$ is the smallest integer such that $n!$ is divisible by n], included - like other main works - in dictionaries, anthologies and encyclopedias of speciality in Great Britain, France, Spain, U.S.A. He is member of the Mathematics Association in Romania (1990), and of the American Association on Mathematics (1983).

The literary debut of Florentin Smarandache took place in 1979 at the "Năzuințe" ("Aspirations"), Magazine, with the poem "Figures have started vibrating". He continues to publish here and there poems in different literary reviews. In 1980 together with a group of young writers he launches "The Paradoxist Movement". The editorial debut was made by the volume of poems "*Formule pentru spirit*" ("*Formulae for the Spirit*"), Bucharest, Editura "Litera" 1981. In 1983, the volume was translated in French by Chantal Signoret from the University of Provence. The French translation, entitled "Etat-de-moi", ("The Ego Status"), under-signed by the poet Ion Pachia Tatomirescu from Timișoara, appeared in the same year at the "Expres" Printing House, from Fès, Marocco. This was followed by *Culegere de exerciții poetice* (*Collection of Poetical Exercises*), Fès, Marocco 1982. *Legi de compoziție internă. Poeme cu... probleme* (*Laws of Internal Composi-*

tion. *Poems with... problems*), Fès, Morocco 1982, all in Romanian, and then, a series of volumes, in French: *Le sens du non-sens*, Fès, Morocco, 1984, containing a non-conformist manifesto for "a new literary movement: the Paradoxism", *Antichambres et Antipoésies ou bizarreries*, Fès, Morocco, 1984, and *Le Paradoxisme: un nouveau mouvement littéraire*, Bergerac, France 1992. The same year it also appeared *America, paradisul diavolului* (*America, the Paradise of the Devil*), journal of an emigrant, edited by Editura "Aius" Craiova. The majority of his works were, fully or in part, translated into English, French, Spanish, Portuguese, some of them having a third edition in S.U.A. The poet has collaborated at to literary reviews in Romania, France, Belgium, Turkey, India, Japan, Germany, Canada, Australia, Morocco, U.S.A.

He's also been awarded in Romania with literary prizes (1981, 1982) and in France (1990). He was elected as International Eminent Poet by the International Academy of Poets from Madras (India, 1991), and obtained the "Honorary Diploma in Fanciful Poetry" at the Contest of the Academy of Filology and Art, from Périgord (France 1992). His poetry was selected in nine literary anthologies appeared in Craiova (1980), Caen, Puymeras, Paris, Bordeaux (1989, 1990, 1991), New York, Colorado (1991, 1992), Seul (1991). He also has two journals of emigration, with over 1000

pages and four plays, some of them written for children. One of these, *Out in the left Field* (*Străin de cauză*) has already been performed on the stage of a theatre from Phoenix (U.S.A.). A lot of other hundreds of poems in manuscript are on the way to printing houses or almost ready to meet their readers.

There is still time until it will say about Florentin Smarandache that his work can't be studied without knowing his life, when it will be analysed - to paraphrase Oscar Wilde - how much genius and how much talent were distributed and still can be found in his life and, in his creation. But from these few directions of his literary steps, one can distinguish three ones: the prose - comprising the journal and the plays - the paradoxist movement that he promoted, and the poetry .

His published prose in Romania consist only in the book *America, the Devil's Paradise* - journal of emigration - covering the period between 23 March 1990, when he left Turkey, and 3 sept. 1991, a period spent in the U.S.A. It is a severe and intransigent radiography of the space he's lived in, attentively observed by him after the experience gained within the totalitarian system. The journal reveals lived facts, a concrete reality, with quite a few elements of shock, all in a fluent language, with shorts sentences, written with nerve, reminding us Hemingway's style. The university professor Ion Rotaru, refering to this work points out that it is "a book

of great success, written with a lot of poetical talent and polemic verve, reflecting the biternesses and the out of common adventures of a young Romanian intellectual who, escaping from the communist Romania didn't meet ... "He has the Romanian language, in all its expressivity, in the tip of his nib. The Oltean and the peasant from the bottom of his soul come out to light in a charming way among so many sarcasms and puzzles of the strangered, little, beginner, Panait Istrati" ("Romanian Reality, 1 sept. 1990).

Concerning the paradoxism and the literary mouvement promoted by him - statuated in 1983 and definitely led by Florentin Smarandache - they have, as an ideatical basis, concepts and thesis identical or closed to those promoted by the modern literary currents, running on the known ways of negation and of vanguard absurd. Having its roots in Pablo Picasso and Georges Braque's cubism, in the cult of creative inconsistency of the futurism of Marinetti, Hlebnicov and G. Govoni, in the negation of any link between thought and expression, thesis sustained by the dadaists, such as Tristan Tzara, H. Ball and R. Huelsenbeck, in supraréalism, perceived as modern nihilism and consistently practising "the psychical automatism and the order of thought in the absence of any control of the thought" (Jacques Gaucheron), come to the fore at the beginning of this century by André Breton - through its

manifestos rather than through its poetry - but with brilliant characters like R. Desnos, A. Artaud, L. Aragon, P. Eluard, giving birth to currents, schools and poets without some adhesion to a poetical catechism. In our country had aligned with this current Ilarie Voronca, C. Nisipeanu, M.R. Paraschivescu, Ion Vinea.

After World War II, the West was assaulted by the neovanguard, postmodernism, experimentalism, and all sorts of new schools, like Izidor Isou's lettrism, neodadaism, etc. "In comparison with the great centres in the world, Bucharest was after 1945, the most fertile center of artistical experiences and, dare I say, the most orthodox" (Aurel Dragoș Munteanu; *Opera și destinul scriitorului, The Writers Work and Destiny*, Cartea Românească, București 1972, pag. 132) here becoming famous poets like Gherasim Luca, Trost - the creator of oniromancy - Paul Păun, Ion Caraion, Virgil Teodorescu.

With regard to the paradoxism, the appearance of this movement - whose roots were plenty watered, by the absurd and saturated with contradictions, and paradoxes universe of the late system - is not just a name labelling a sort of a literary scandal, destined to an ephemeral glory. The essence of paradoxism consists in negation, having on its literary frontispice the emblem NON. In the "Nonconformist Manifesto", published in the volume of poems *Le sens du non-sens* (1983)

Florentin Smarandache displays some of the mechanism of the paradoxism: excessive contradictions, strong antithesis, figurative expressions, taken as literal sense, semantical transformations, contradictory comparisons. Speaking about the literary paradoxist movement, the literary critic Constantin M. Popa reconfirms the possibility to enlarge the literature through negative concepts. "Paradoxism does not intend to destroy literature. It is interested in finding a new writing practice, efficient and tensioned, preserving the energy resulting from the touch of opposite semantic fields. But the impact will be always unforeseeable (...). The paradigm of negation becomes literary object because everything (...) falls back in literature. It is an unavoidable paradox..."

Paradoxism is then "... the belief that into the space of the poem can enter everything (...) a literature «disappears» while it is still being written" (...) the paradoxists experimenting with lucidity the tragical consequences of the language discrimination" (The Literary Paradoxist Movement; Xiquan Publishing House, Phoenix-Chicago, 1992).

"Studying the negativist attitude within literature" one can observe that "the paradoxism existed before the statuation of the paradoxist movement" (C.M. Popa; q.w.). The series of paradoxist poets is formed - according to the same author - by Urmuz, Mihail Cosma

(Claude Sernet), friend of Marinetti, Geo Bogza, Taşcu Gheorghiu, Gelu Naum, Nichita Stănescu, Marin Sorescu. The poet Ion Pachie Tatomiurescu, adds also Leonid Dima, Emil Brumaru.

Florentin Smarandache launched the Literary Paradoxist Movement not only by a manifesto. He also brought in the patrimony of The Movement from its very beginning three volumes of poetry, spread all over the world, knowing a large echo. The literary Paradoxist Movement has representatives in the literatures from Romania, France, Belgium, Canada, U.S.A., U.K., Germany, Spain, Poland, Brasil, Marocco, Camerun. Radiographing his volumes of poetry, sugestively entitled *Nonpoems*, *Formulae for the Spirit*, *The Sense of the non-sens*, and others, we discover a poem where contradictions, associationns, contrasts, oximorone, paradox are in the best company. "At the Birth of a Demise", "The Insolent Politeness", "At the Hight of the Fall", "The Practice of the Theory", "Breakfast of Illusions", "Indigeste Poem of Digestion" are some titles of poems which surprise the lectures; they not only let the reader "perplex, shocked and undecided" but they also "make the brain vibrate" (Robert Chasseneuil - Member of "Art and Poetry of Touraine" - France). Here it is an example of most "inocent" of his poems, called "Lesson of Philosophy; "It is raining and the Saints are rotting in churches/ at the windows the thought/ flap the

wings// Let's then come to philosophical/ meditations -
close the eyes and let's go/ Anyone is smaller than
oneself// -To be, is it a projection into infinite?// We are
of negligible size, but we want/ each, to be a bigger
nothing// -The void is the emptiest emptiness// -I have
an "I have not" of my own// the rain raps rhythmically/
like the blood/ waters are running to the future".

The titles of the poems as well as the philosophical
"thesis" from this poem are significant examples for the
poet's propensity for bringing in light contradictions,
antithesis, paradoxes; as well as mastering the skill of
essentialised expressions, which makes him a potential
poet of short poems, either for haiku or even for *poem*
in a single verse. It was not a little joy when, in 1990
the poet Ion Pachia Tatomirescu from Timișoara sent
us some of the Florentin Smarandache's haiku to be
published in our Magazine HAIKU.

For the reader who learns for the first time about
the haiku, we consider necessary to open a parenthesis,
in order to explain some useful notions before reading
the poems.

The haiku micropoem, of Japanese origin, is a
species of poetry with fixed form, which is charac-
terised by three group of rules: prozodical, structural,
and aesthetical ones. On the prozodic aspect, the haiku
is a tristich with 17 syllables as a whole, distributed in
three lines by the rule 5-7-5. Structurally, the tristich

must comprise *kigo*, a word indicating the season of action of the topic and the answers to the triad of questions - *when?*, *what?*, *where?* ; it must have *kireji*, that is a cesura after the first or the second line, indicated by a punctuation mark, (hyphen, colon, semicolon, full stop etc) and finally, it must end by a noun. In aesthetic point of view the haiku is plenty of rules which call for a thoroughly study (see the work *Interferențe lirice - Constelația haiku / Lyrical Interpenetrations - The Haiku Constellation* by Florin Vasiliu and Brândușa Steiciuc, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1989, and the HAIKU Magazine). We mention here some of the most important rules.

The fundamental rule which lays to the basic of the haiku creation is that the topic of any haiku is nature. The haiku pulls out its sap from the phenomenology of nature. The haijin - the poet of haiku poems - it a subtle and skilled observer of the univers of events and facts to which he is withness surprising from the whole surrounding phenomena those single moments that have address exclusively to the sensibility of a poet, unique phenomenon that he transposes within poetical expression. As Otsuji, a theoretician of the haiku poetry said, "the artist's own nature and the environment melt together in the haiku". One of the essential conditions of the haiku aesthetics consists in the fact that the micropoem is the result of an unique experience, ex-

pressed through "the image that speaks". By its shortness, the haiku enforces the render of "normal, unemotional things, linking flat intervals from among intense moments", from which results a poem, "a concentrated elixir of pure essence" (Sir Arthur Quiller-Couch).

A second rule of the haiku aesthetics, directly connected to the first, imposes the empiric reality "should be immediately «caught» by the poet, in its dynamic impulse"... each event of the contact between creative subject - object, taking place once for all and lasting only a moment, then "disappearing without any trace". Stanca Cionca - Romanian Nipponologist - states that "the haiku school is a science of image concentration within the detail, fragmentary":

*"How a trouble thing!
On the path of the mountain
a poor violet".*

Matsuo Bashō(1644-1694)

Emil Eugen Pop - another Romanian Nipponologist - considers the haiku as "...syllables that give the measure of the step with which the haijin wanders through the world, namely through himself".

A third aesthetic rule of haiku sends us to the *mu-shin* concept, with the sense of "without spirit" originated in the daoist void considered as substance, like the emptiness of a container that obliges the matter to take its inner from, or like the space between the

spokes of a wheel, that makes the wheel and elbows its way. "...the things put into evidence the empty place that they sustain as well as the few words of a haiku put in evidence the silence from which they took birth and to which they return" (Andrei Pleșu: *Pitoresc și melancolie / Picturesque and melancholy*, Ed. Univers, 1980, p. 173). This aesthetical concept may be often found in haiku by the absence of the things covered and hidden in the atmosphere of mist, by the state of evanescence that dominate them, like in this haiku:

*"Waves are hummily coming
but neither a boat,
nor a seagull."*

Vasile Moldovan (The Romanian
Haiku Society - Bucharest cercle).

The fourth aesthetic important rule is defined by the pair of terms *ryūkō-fueki*, meaning temporary / everlasting, ephemeral / eternal. They are contradictory concepts which must be present within the poem, balancing one part of the haiku, dominated by the phenomenal unstability, with the other part, mastered by the non-phenomenal constancy, both equal but opposed as creative phenomenal articulations.

*"The old pond -
A frog plunged.
The sound of the water."*

In this famous and long commented Bashō's poem

the first line evokes through the word *old*, the oldness, and through the *pond*, the eternity while the frog's jump calls forth the ephemerality, and the *sound of the water*, opposed to the eternal quietness of the pond, presumes movement, life. These elements settle "...the sense of the poem and a part of its virtue to cling to the opposition between the adjective old and the noun sound" (Etiemble, "Sur la traduction du «haiku»" / "About the translation of haiku", In *Cahiers roumains d'études littéraires* , 1/1976, p. 42).

Another important aesthetical rule is based on the pair of terms *wabi/sabi*, with meaning approached to loneliness, melancholy, dismay, concept used in connection with the beauty of the daily life / solitude, time elapse, time patina, terms used with reference to the aesthetical aspect from literature.

*"Escaped from spinney -
the watery lilly lives
in asceticism."*

Matsuo Bashō

The haiku apperead within the Nippon literary space in the 17th century, presently existing in Japan over ten associations of haiku, a few magazines, over one thausend circles of haiku, each with one thausend published over one million haiku, there are organized annual contests and prize awards. The micropoem entered Europe at the end of the last century and it was

adopted by prestigious names of the universal literature: Ghiorgghios Seferis (The Nobel Prize in 1963), Octavio Paz (The Nobel Prize in 1991), Ezra Pound, Giuseppe Ungaretti, T.W. Holme, Antonio Machado, F.S. Flint, Allen Ginsberg, W.S. Merwin, Kenneth Yasuda, Donald Eulert - who was, until 1974, lecturer of American literature at The "Al.I. Cuza" University from Yassy (Romania). In Romania, the haiku was introduced in the fourth decade of this century by the poets Al.T. Stamatiad and Traian Chelariu and it was cultivated by poets like Ștefan Baciuc, Aurel George Stino, Nichita Stănescu, Ștefan Augustin Doinaș, Marin Sorescu, Aurel Rău, Gheorghe Tomozei, Veronica Porumbacu, Toma George Maiorescu, Gh. Grigurcu, Bazil Gruiă, Vasile Igna, Gligor Sava, Vasile Smărăndescu (with a book of haiku, *Carte însingurată, Solitary Book*, in the Haiku Magazine Collection), Nicolae Alexandru Vest, Eugenia Bogdan, Virgil Bulat, Liliana Grădinaru and others.

During the preparation of the work *Interferențe lirice - Constelația haiku / Lyrical Interpenetration - Haiku Constellation*, we discovered in the Romanian literary reviews, new names from the period 1970-1989 a new wave of authors who sign haiku, new names, a lot of poets coming from literary clubs, others, and not a few, beginners. The political changes that took place in Romania at the fall of 1989 permitted us to publish

even from beginning of the year 1990 The HAIKU - Magazine of Cultural Romanian- Japanese Interpenetrations, that publishes in every issue hundreds of translated and genuine haiku, many of the Romanian ones being presented also in English and in French.

Florentin Smarandache is an authentic poet of haiku, whom we present also to the English and French speaking readers through the version of Miss Rodica Ștefănescu and the poet Ștefan Benea. This booklet, called *Clopotul tăcerii*, *The Silence's Bell* after a metaphor taken over a haiku, suggestive for the "noise" created by the big bell as figurative acceptance for the haiku, whose big-bang is rather silence than any toll, and, even more, an echo of a silence consumed during the reading of the 17 syllables of the poem.

The distribution of these 80 haiku on the four seasons was realised both on criteria of topic and of ambience that they give off, and may have an approach to a season, but not necessary the very one to which it was attached.

The analysis of the poet's haiku, compared with the rules a haiku must follow - shortly expressed above - brings to light some findings that deserve to be mentioned both to determine clearly the position facing the haiku that Florentin Smarandache cultivates and the evolution of the Romanian haiku - generally speaking - as well as of the poet performing haiku.

The poet writes a poem with a number of syllables distributed between 9 and 21, with the maximum of 15 syllables (16 haiku), followed by those with 17 syllables (12 haiku) and with 16 syllables (10 haiku), totalizing 50% of the volume. From the 12 haiku with 17 syllables, only two have the lines with a length of 5 and 7 syllables, not in the order 5-7-5, but 7-5-5, that doesn't mean a significant deviation from a haiku. According to these notations we may conclude that the poet doesn't follow the "classical" current of the haiku with a prosodic fixed form, but the one of the free form, known under the Nippon denomination of *jyūritsu noka*, very frequent especially out of Japan; from the whole prosodic structure, the poet observes only the rule of a tierce, the number of the syllables being different both among the haiku and the lines.

It is worth mentioning that the majority of the haiku - 52 poems respectively 64,2% - have less than 17 syllables, a fact rarely met to the poets of haiku, who usually overtake a little this norme, for reasons easy to be understood. This brings into light a clear characteristic of the poet - to whom the eloquence and retoricism are strange - the one of setting his poem under the sign of lapidary poetical expression, of direct confession. This proves also that the poet does not turn back to work his first formulated poetical expression. Unlike the poetry with rhythm and rhyme, the poetry with fixed

form, where it is supposed there are two moments, one of conception and one of execution, the application of the prozodic rules permitting the perception of a distance between the initial poetical thought and its final expression, making possible the distinction between "the reality of the thought" and "the reality of the effects" (Paul Valery), Florentin Smarandache sets his words into the line fixed with the mortar of expression, without any subsequent change in its structure. The poet does not defy the norms; the total liberty is his norm. Therefore he affords to compose haiku with 9 and 21 syllables.

The poet's inclination towards a type of poem much shorter than a haiku determined us to enter more deeply into the structure of his poem. This have led us to identify two types of poems in Florentin Smarandache poetry. On the one hand the genuine haiku, like the following example:

*"Pe dealuri bătrâne
zvon de vite
cu ugere moi."*

*"Up on the old hills
rumour of many cattle
with tender udders."*

★

*"Stropi cad pe asfalt
ca niște grenade.
Plouă la plus infinit."*

*"Drops fall on asphalt
like certain little grenades.
Rains at endless plus."*

★

<i>"Ca o fată lăăă ie seara cade în gerunchi lângă geam."</i>	<i>"Like a ninnny girl the evening falls on its knees next to the window."</i>
---	--

On the other hand, another type of poem, which contents, spirit and structure puts it among the *one verse poems*, which creator was Ion Pillat. It is a type of poem of 13 or 14 syllables, built on iambs, thus with a compulsory metrics, full of beauty and grace, generated by the moments of torture and feast of the creation, a poem very closed to the European spirit - Pillat tells us that he noticed the one line poem in some of Victor Hugo's verses, which could be isolated and let independently of the context - but within the myoritical space, i.e. in the Romanian soul. Florentin Smarandache writes poetry in tristich, respectively haiku, unaware that, sometimes, he is more far from the difficile spirit of the Nippon poetry and aesthetics, and not closer, but right on the native soil of the one line poem, wich lacked from the Romanian literature, from its apparition, in 1936 - when the poet wasn't borned yet - until 1986 when it will appear the third volume of Ion Pillat's works, where are also included his one line poems, about which it is very possible the poet, as out of job and struggling hard for living, wouldn't have the opportunity to find out about this.

Here there are some examples from his poems which are rather one line poem than haiku:

"Ne ia ușor zefirul pe nesimțite coarne."

"The zephyr takes us easy onto the quiet horns."

*

"Izbucnesc salcâmi în hohote de muguri."

"The acacias burst into guffaw of buds."

*

"Blajini cocori aduc pe aripă căldura."

"Kindly cranes bring the warmth on their wings."

*

"Arinii-și pleacă la pământ, capul greu de somn."

"The alders incline to ground their sleepy heavy head."

It is a gain for the poetry to realize one line poem, and Florentin Smarandache, with his gift if he cultivated this species, he could offer us pretty soon a bunch of precious flowers, that may place him among the Ion Pillat worthy successors of this type of poem; among names like Lucian Blaga, Virgil Teodorescu, Bazil Gruiă, Ion Brad, Grigore Vieru, Gheorghe Grigurcu, Ion Serebreanu, Nicolae Tatomir, Lazăr Cerescu, Valeriu Bucurescu, Ion N. Daia and ... Geo Bogza, but also others.

The topics tackled in the poems respect the fundamental rule of haiku, being extended on a large scale of the nature elements in all its diversity. The poet waked up by the dawn goes out in his country yard (rarely appears the street and the town) and than wanders the lanes of his village and there it... is where

he picks up from subjects like: the sun, the field, the flowers - snowdrops and hollow worts - the path, the trees - acacias, pines, poplars, alders, limes - the blue sky, the birds - the nightingale, the cranes, the herons, the eagles - the peasants, the hills with cows, the corn, the bell, Alp horn, the vineyard, the wine, the heart, the thought, the violins, the music, the dance, the longing, the evening, the stars, the moon, the lovers, the clouds, the rain, the wind, the pain, the death, these are the poet's predilected topics. In these concentrated flowers, it is almost everything that we find in hundreds of haiku at the great classical Japanese poets of haiku. In all his haiku the poet is strongly anchored in reality, knowing the Nippon lesson that "without reality there is not haiku". He also respects and totally or partially applies the rule "time - space - object":

"Fragezi ghiociei	WHAT?	"Fresh snowdrops
trag de sub zăpadă	WHERE?	pull under the snow
primăvara."	WHEN?	the spring."

★

Blajini cocori aduc	WHEN?	The kindly cranes bring
pe aripă	WHERE?	on their wings
căldură"	WHAT?	the warmth."

In this haiku the spring and the cranes are not grammatical answers to the question WHAT?, but to WHEN?, the terms from the answer structurally defining the season in which the action takes place and

constituting the *kigo*.

Let's try to enter into the intimacy of the poems and it the arsenal of Florentin Smarandache's poetical means. The 80 haiku are grouped on seasons: Spring with 12 haiku, Summer with 28, Autumn with 25 and Winter with 15. In this group of haiku, ones are on topics directly linked to the nature, others of a reflexive character, within which the author thinks through images of a great expressivity.

The poet begins his book and the chapter about Spring time discovering himself as captured by the time: simple glance under the sign of observing or maybe his reveal on significance? We can't know:

<i>"Timpul deschide</i>	<i>"The time opens</i>
<i>fereastra unei clipe</i>	<i>the window of an instant</i>
<i>și se uită la mine."</i>	<i>and looks to me."</i>

Seemingly in reply to the question mark puts by the time it comes the answer by his own introduction:

<i>"Tînăr sunt,</i>	<i>"I am a young,</i>
<i>ca un început</i>	<i>like a beginning</i>
<i>sub clopotul răsăritului."</i>	<i>under the dawn's bell."</i>

The triad young - beginning - dawn represents the shout of an age that has to bring a message in the world, for which the dawn's bell sounds too.

Than the poet proudly enters the season- so as it seems he wanted to appear us at this beginning of book - assisting to the nature birth process. But he does not

contemplate the nature, he only discovers its secret processes, telling us *how* the spring comes and *how* the Zephyr wanders through the world, *how* the fields show their hunger, *how* the shoots grow, *how* the cranes come, and *how* the acacias laugh. Florentin Smarandache has under his glance the same spring time seen by Alecsandri, but in which the passing "from the things' heart to the one's own heart" happened with a different code, specific for his lab of creation, with which he will operate the whole work. In the course of the analysis we'll try to decipher his code and if we'll succede, we'll see also the difference of poetical sense between the classical lyrical descriptive poem and the one cultivated by the poet.

Beginning with the 9th haiku the poet starts to share us some of his thoughts, but he doesn't make it with the terminology specific to the domain, but borrowing the concepts from the nature stage property. Because he isn't concerned by an idea, but him:

"Zbârnâie gărgăunii
mulți
ai urui gând"

"Hornets are buzzing
many
of a thought"

The summer is rich in poems proving how much poetry could be concentrated in these 17 syllables of a haiku:

"S-atingi cu fruntea
dimineții
cântecul privighetorii"

"Touching with brow
in morning
the nightingale's song"

"*Diafane mirosuri,*
prin lunci
își caută floarea"

"*Diaphanous scents,*
overspread through the meadows
look for their flowers"

Zăresc țărani
în carul cel lung și mare
al cerului"

"*I catch sight of peasants*
into the long and great cart
of the blackish sky"

Onlooker attracted by the mirage of hazard, by the miracle of changes, in whose texture discloses the accents that slips to the common eye, the poet sees how "*the springs spout*" from the bird's song, how "... *torpid, ... the sun is frozen/ and gazes immovable*", he realizes the tiredness of the acacias "*within the liquid warmth of the summer*", he hears a "*rumour of cows... on old hills*", he feels how "*the stars seethe*" in the "*blue blood/ from the sky*", meanwhile, somewhere in the village "*a burning street lamp/ strikes with the light/ the fence*".

Not richlees in aestheticism the third season is looking:

"*Toamna pictează stins*
strigătul florilor
adormite."

"*The fall paints lustreless*
the shout of the dried flowers
like sleeping puppets."

As we presume - living abroad, since over five years - the poet composes his poems from remembrances, from reminiscences, from usual things, from actual images, analogies of situations - similar to those lived at home, offering to himself the sensation of the con-

tinuity of his presence on the natal earth, proving to us his strong anchorage within the Romanian reality. A single empty bench, seen nowhere, permits to him the building of a scenery in absence:

"Pe o bancă lângă lac

un sărut -

și-ndrăgostiții nicăieri."

"On a bench near the lake

a kiss -

lovers are absent."

The poet is witness to the flowers' fading, to the birds' leaving, but he sees differently than us all the field of riped corn: "*The corns / light the lanterns / under the arms.*" Even if in Arizona the lime trees turn to yellow, the poet writes about "*the Eminescian limes / in pale haemorrhages / of leaves*", and when "... *the wind blows / ... the trees / turn their back to me*". He himself recognizes that "*The wine / drops in the glasses / remembrances*", and sometimes, when "*Through the night's mud / the stars walk in the boots*", I again "*Open a bottle / full of morose / desires*".

The winter begins with a haiku of high day:

"Rege pe străzi

Crivățul

cu buzunarele goale."

"King in the streets,

The north wind

with empty pockets."

The majority of the haiku from this season are situated in the area of personal reflexions, confessions about things, where we may found out that "*The violins pass / the strings / through our ears*", or how "*At the window / the light hangs heavy / of the lamp*", but there are also the remembers about him. But this time it

tired, "*But I run / I run / to catch by hand / the time*", feeling that time took advantage on him; still more he feels how "*Falls the curtain / like a heavy night / of December.*" But he ends the volume on an optimistic note:

"Să nu mă așteptați,
voi întârzia puțin
printre stele."

"Don't wait for me,
I'll be late a little
among the stars."

as if willing to remind us the function of a passionate dreamer - explicitly underlined just in this haiku - and that returning from there he will offer us the next volume of haiku.

The reading of these haiku gave us the occasion to discover a poet who made the surrounding nature his faithful muse, his lyre being tuned to its shades and its vibration frequency. We notice also how the poet is instrumenting the second fundamental law of the haiku, whereafter the reality is «captured» in its cruel instance, avoiding the inferior step of *description*, operating with the superior one, that of things' *nominalisation*. And if this *nominalisation* is made in metaphor, alegory, comparison, metonymy, there is no doubt that this is his primary language, of the "reality of thought" - above mentioned - where the flower of speech has its queen and where it occurs from, in poetical notation, with the easiness of the current utterance.

Here in the haiku, Florentin Smarandache employs a percutant style, marked by the lyrical seal of the paradoxism - guffaws of buds, snakes of light, toothless smile, shout of flowers, the silence's bell, the night's mud - somehow mitigated by the laws of the lyricism of this species of poetry, but not to the extent to forget the silver law of the micropoem - *fueki / ryûkô* = eternal / ephemere - omnipresent in the majority of his poems: the time / myself, the clouds, the sea / the bird, universe / breeze, infinite / rain, desert / flowers, stars / mud, etc.

In this volume there are flowers full of images of a surprising freshness, with the origin in a reality caught in its pure nudity - by the look of a reporter having the touch of a sword sharpness lucidity - transfigured into poetical expression through the grill of a rhapsode who penetrated the cosmos of words, masters the alchemy of the language-keeping aside from the oxides and the acids of the words used by Alecsandri and working with modern catenar and cyclic complexes of the language, so coming without any difficulty to the essence of the poetics.

His haiku is still a successful test of this variety of Nippon poetry, within the Romanian creation, at the crossing point with the *one line poem*, and Florentin Smarandache enters the circuit of the poets of haiku by the front door. This volume gives ground to the hope that the poet will rise up the level of his own poem in

his own benefice and of the poetry in general. Editura Haiku (The Haiku Publishing House from Romania and the Xiquan Publishing House from USA) which prepared this volume to be printed, gave an extra-chance, by making it accesible to the readers in English and in French. The endeavour to render the poems and the foreword, from the Romanian version into both languages, as faithful as possible, along with the responsibility for the faults belongs to Mrs. Rodica Ștefănescu, editor of the Haiku Magazine, and Mr. Ștefan Benea, poet, member of Romanian Haiku Society.

Florin Vasiliu*

București, 31st December 1992.

-
- * Florin Vasiliu is the author of some well-known works about the culture, civilization and history of Japan (*Pe Meridianul Yamato / On the Yamato Meridian*, Editura Sport-Turism, București, 1982, *De la Pearl Harbor la Hiroshima / From Pearl Harbor to Hiroshima*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1986, and co-author Brândușa Steiciuc, *Interferențe lirice - Constelația Haiku / Lyrical Interpretations - Haiku Constellation*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1989, *Umbra libelulei, The shade of dragon fly, An anthology of the Romanian haiku*, Editura Haiku, București, 1993, *Japoneza în 30 de zile, The japanese in 30 days*, Editura Garamond, București, 1993 (with the collaboration of Ștefan Benea). Florin Vasiliu is member of the Romanian Writers' Union, President of the Romanian Haiku Society, and member of The Haiku International Association from Japan.

Florentin Smarandache le poète du point sous le i

L'auteur de ces lignes est confronté avec deux assertions. La première, Qui est Florentin Smarandache? La seconde. Le poète n'a pas de biographie, la poésie est sa biographie mais, la deuxième assertion vient d'éliminer la première. Donc la question d'une option ne se pose plus. Mais, surtout, quand serait le lecteur intéressé par la vie d'un poète? Un lecteur passionné de poésie pourrait répondre: "jamais". Un autre, impressionné particulièrement par sa poésie, sentirait la nécessité d'avoir quelques données sur sa vie.

Les poètes s'imposent avec difficulté au monde des lecteurs. Un volume de poésie, même pendant les meilleurs périodes a un tirage de deux, trois milles exemplaires. Après dix titres écrits pendant 15-20 années, un poète n'est pas connu que dans le périmètre de ceux 30.000 de lecteurs, possédant, quelques fois seulement un de ses dix titres. Si, ceux qui l'ont lu compte dix fois de plus, le respectif poète peut se considérer bien situé dans la conscience de la nation. Ces considérations peuvent être attachées aux poètes qui ont vécu dans leur pays et qui ont publié livre après livre aux maisons d'édition. Pas d'une pareille situation "se

réjouit" Florentin Smarandache qui, parmi les quinze titres parrus, il voit publiés dans son pays seulement deux volumes dans un interval du temps plus de douze années, interval en quel il ne publiera de plus parce-qu'il aura choisi l'exil. Et aujourd'hui quand le lecteur en ouvrant ce volume – apprenant pour la première fois de Florentin Smarandache – et découvrant uniquement de ces 80 haiku un poète authentique, peut bien se demander qui est ce poète, qu'a-t-il écrit et quel est son écho d'écrivain par rapport à ses autres livres.

Florentin Smarandache est encore trop jeune pour pouvoir parler d'une biographie. En revenant au pays pour participer au lancement de son dernier livre, et en décidant ensemble d'éditer ce volume en Roumanie et également aux États Unis j'ai pensé qu'il est nécessaire de faire quelques mentions de ses mérites scientifiques et littéraires, de sorte que le lecteur roumain ne sera pas parmi les derniers à apprendre de ce compatriote, qui s'est imposé dans quelques segments de la culture.

Florentin Smarandache est né en 1954 à Bălcești-Vâlcea, et a étudié les sciences mathématiques à la Faculté de mathématique de l'Université de Craiova. Il a été analyste programmeur à IUG-Craiova (1979-1981), professeur au lycée de Bălcești (1981-1982), professeur au

Collège "Sidi a Hassan Lyoussi" de Sefrou, Maroc (1982-1984), professeur de mathématique au collège "Nicolae Bălcescu" de Craiova (1984-1985) et puis à l'école de Drăgotești-Dolj (1985-1986), sans emploi, en préparant des élèves et des étudiants (1986-1988). De cette courte succession de postes, finit comme chômeur dans "l'époque d'or" - prouvant une légère trajectoire ascendante, suivie par un effondrement pas de tout mérité, on peut deviner le moment quand, en lui refusant la participation avec des oeuvres de spécialité aux congrès de mathématique en Cnanda et en Californie il montre visiblement son mécontentement et les premières manifestations de désaccord avec le régime totalitaire, étant éloigné du service. Il ne supporte pas la situation et en 1988 il finit par passer illégalement la frontière pour la Turquie, où il sera professeur de langue française pour une année et demie. En 1990 il arrive dans les États Unis, où il devient professeur, s'inscrit pour le doctorat à l'Université de Tempe (Arizona), au professeur Bremmer, et en présent il travaille comme ingénieur chercheur chez la Corporation de computers Honeywell Inc, de Phoenix, Arizona, où il habite avec sa famille, qui est venue aux États Unis au commencement du 1991.

Florentin Smarandache n'est pas un réfugié

dans la littérature parce qu'il serait un médiocre dans sa spécialité. Il a publié quatre ouvrages de mathématique, à Fès et Casablanca (Maroc) et Chicago (E.U.), plus de quarante articles dans des revues de mathématique en Roumanie, Allemagne, Hollande, Suisse, Canada, Etats Unis. Il a été présent avec des ouvrages aux séminaires nationaux, colloques, symposiums et congrès internationaux de Craiova, et Jassy (Roumanie, 1978), Calgary (Canada, 1986), Berkeley (1986), Los Angeles (1989), Las Cruces (New Mexico, 1989).

Il est aussi l'auteur de la Fonction Smarandache de la théorie des nombres $[\eta : \mathbb{Z}^* \rightarrow \mathbb{N}, \eta(n)$ est le plus petit nombre tel que $m!$ est divisible par n], incluse - ainsi que les plus importantes oeuvres - dans les dictionnaires, anthologies et encyclopédies scientifiques de spécialité de l'Angleterre, Allemagne France, Espagne, et des Etats Unis. Il est membre de l'Association de mathématique de Roumanie (1980) et de l'Association américaine de mathématique (1985).

Son début littéraire à eu lieu en 1979, dans la revue "Năzuința" avec le poème "Les chiffres ont commencé à vibrer". Il a continué de publier à l'écart des poèmes dans des diverses revues littéraires. En 1980 il a lancé "Le mouvement littéraire paradoxist" de compagnie avec des jeunes

écrivains. Le début éditorial a été constitué par le volume de poèmes *Formule pentru spirit* (*Des formules pour l'esprit*), Bucarest, Editura "Litera", 1981. En 1983, le volume a été traduit en français par Chantal Signoret de l'Université de Provence. La version française, avec une préface, "État de moi", "Starea de eu" signée par le poète Ion Pachia Tatomirescu de Timișoara est parue la même année à la Maison d'Édition "Expres", de Fès, Maroc. Ce livre a été suivi par *Culegere de exerciții poetice*, (*Collection d'exercices poétique*), Fès, Maroc 1982, *Sentimente fabricate în laborator*, (*Des sentiments fabriqués en laboratoire*), Fès, Maroc, 1982, *Legi de compoziție internă. Poeme cu... probleme*, (*Des lois de composition interne. Poèmes... avec des problèmes*), Fès, Maroc 1982, tous écrits en roumain. Ensuite ont vu la lumière de l'imprimerie quelques volumes en français: *Le sens du non-sens*, Fès, Maroc, 1984, contenant un manifeste non-conformiste pour "une nouveau mouvement littéraire: *Le Paradoxisme*", *Antichambres et antipoésies ou bizarreries*, Fès, Maroc, et *Le Paradoxisme: un nouveau mouvement littéraire*, Bergerac, France 1992. Le même année est paru en roumain aussi *America, paradisul diavolului* (*Amérique, le paradis du diable*), journal d'émigrant, à la Maison d'Édition "Aius" Craiova.

La majorité de ses oeuvres ont été traduites entièrement ou partiellement en français, espagnol, anglais, portugais; quelques - uns ont connu aussi la troisième édition dans les États Unis. Le poète a collaboré aux revues littéraires de Roumanie, France, Belgique, Turquie, Inde, Japon, Allemagne, Canada, Australie, Maroc, États Unis.

Il a été honoré avec des prix littéraires en Roumanie (1981, 1982), France (1990), a été déclaré Poète International Éminent par l'Académie Internationale des Poètes de Madras (Inde, 1991), et a obtenu la diplôme d'Honneur en poésie fantaisiste au concours de l'Académie de Philologie et Art de Périgord (France, 1992). Ses poèmes ont été sélectionnés dans neuf anthologies littéraires parues en Craiova (1980), Caen, Puyméras, Paris, Bordeaux (1989, 1990, 1991), New York, Colorado (1991,1992), Seul (1991). Deux journaux d'émigration avec plus de mille pages, quatre pièces de théâtre - dont trois sont pour les enfants, et la quatrième, "Étranger de la cause", a été jouée sur une scène d'un théâtre de Phoenix (États Unis) - et encore de centaines de poèmes en manuscrit sont en train d'apparition.

Il y a beaucoup de temps jusqu'il sera posé la question aussi sur Florentin Smarandache que son oeuvre ne puisse pas être étudié sans connaître sa

vie. Dans ce moment il sera examiné - en paraphrasant Oscar Wilde - combien de génie et combien de talent ont été distribués et se trouve dans sa vie et dans son oeuvre. Mais, de quelques directions de son démarche littéraire on peut remarquer trois: la prose - y compris le journal et la dramaturgie, le mouvement paradoxiste propulsé par lui et la poésie.

Sa prose publiée en roumain, consiste seulement du titre *America, paradisul diavolului* (*Amerique, le paradis du diable*), journal d'émigrant comprenant la période américaine, entre 23 octobre 1990 (quand il a quitté la Turquie) et 3 septembre 1991. C'est un radiographie sévère et intransigeante de l'espace de sa vie, observé très attentivement après l'expérience du régime totalitaire, en révélant de faits vécus, une réalité concrète, pas avec des peu éléments de choc, sans analyses et introspections; tout est rendu dans un langage cursive, à phrase courte, écrite avec du nerf, en nous rappelant le style du Hemingway. Le professeur universitaire Ion Rotaru, en parlant de cet ouvrage dit qu'il est "un livre de grand succès, écrit avec beaucoup de talent poétique et beaucoup de verve polémique, en reflétant les amertumes et les péripéties insolites d'un jeune intellectuel roumain qui, s'enfuyant de la Roumanie de

Ceaușescu n'as pas trouvé..." "La langue roumaine dans toute sa expresivité est dans la pointe de sa plume. L'oltean et le paysan du fond de son âme surgirent parfois enchantement à la lumière parmi tant des sarcasmes et des mots à double sens de l'exilé, petit, au commencement de son chemin, Panait Istrate (*"Realitatea Românească"*, *La Réalité roumaine* 1 sept. 1990).

En ce qui concerne le paradoxisme et le mouvement littéraire propulsé par lui - statué en 1983 et en l'ayant comme leader reconnu - ils ont comme substrat idéatique des conceptions et des thèses identiques et voisines à celles promouvés par les courants littéraires modernes, en s'inscrivant dans les chemins fréquentés de la négation et de l'absurde de l'avant-garde. Il tire les sèves du cubisme de Pablo Picasso et Georges Braques, du culte de l'inconsistance créative du futurisme de Marinetti, Hlebnicov et C. Govoni, et de la négation des liaisons entre la pensée et l'expresion - thèse soutenue par les dadaïstes, à la tête desquels se trouve Tristan Tzara, H. Ball et R. Huelsenbek, le surréalisme - signifiant un nihilisme moderne et pratiquant constamment "l'automatisme psychique et l'ordre de la pensée dans n'importe quel contrôle de la pensée" (Jacques Gaucheron), - affirmé au commencement du siècle par André Breton avec ses

manifestes plus que sa poésie, suivi par les brillantes R. Desnos, A. Artaud, L. Aragon, P. Éluard, a eu un très fort écho partout, en donnant naissance aux courants, écoles et poètes, sans adhésions à un certain cathéhisme poétique (chez nous se sont aligné à ce courant Ilarie Veronca, C. Nisipeanu, M.R. Paraschivescu, Ion Vinea)

Après le deuxième guerre mondiale, l'occident à été assailli par la néo-avant-garde, le post modernisme, l'expérimentalisme, par toute sorte de nouvelles écoles, comme le lettrism d'Izidor Isou, le néo-dadaism, etc. "En comparaison avec les grandes centres de monde, Bucarest à été après 1945, le plus fécond dans des expériences artistiques et, j'oserais dire, le plus orthodoxe". (Aurel Dragoș Munteanu: *Opera și destinul scriitorului, L'oeuvre et le destin de l'écrivain*), Editura Cartea Românească, București, 1972, p. 132), en s'affirmant des poètes comme Gherasim Luca, Trost - le créateur de l'oniromancie, Paul Păun, Ion Caraion, Virgil Teodorescu.

En ce qui concerne le paradoxisme, l'apparition de ce mouvement, à la racine duquel l'univers absurde et saturé en contradictions et en paradoxes du régime défunt, a beaucoup arrosé, n'est pas une étiquette dont on a baptisé un type de scandale littéraire, destiné même à une gloire

éphémère. L'essence du paradoxisme consiste dans la négation, ayant sur le frontispice de son panthéon littéraire l'emblème NON. Dans "Le manifeste nonconformiste", publié dans le volume de poèmes *Le sens du non-sens* (1983) Florentin Smarandache expose quelques mécanismes du paradoxisme: les contradictions excessives, les antithèses puissantes, les expressions figuratives interprétées au sens propre, les transformations sémantiques, les comparaisons contrariantes, etc. En se référant au mouvement littéraire paradoxiste le critique littéraire Constantin M. Popa confirme encore une fois la possibilité d'enlargir la littérature par les concepts négatives. "Le paradoxisme ne cherche pas la destruction de la littérature. Il est intéressé à trouver une nouvelle pratique scripturale, efficiente et tensionnée, en conservant l'énergie résultée par la collision des champs sémantiques opposés. Mais l'impact sera toujours imprévisible (...). La paradigme de la négation devient objet littéraire parce que tout retourne dans la littérature. C'est un paradoxe inévitable..." Le paradoxisme est donc "... la conviction que à l'espace du poème peut entrer n'importe quoi (...) une littérature qui s'efface à mesure qu'elle s'écrit (...) les paradoxistes expérimentant avec lucidité les conséquences

tragiques de la discrimination du langage". (*Le mouvement littéraire paradoxiste*, La Marison d'-Edition Xiquan, Phoenix-Chicago, 1992).

Si on fait un étude sur l'attitude négativiste dans la littérature, on constate "que le paradoxisme a existé avant l'apparition du mouvement paradoxiste" (C.M. Popa: op.cit). La série de poètes paradoxistes est formée - en conformité avec le même auteur - par Urmuz, Mihail Cosma, (Claude Sernet) - ami de Marinetti, Geo Bogza, Taşcu Gheorghiu, Gellu Naum, Nichita Stănescu, Marin Sorescu. Le poète Ion Pachia Tatomirescu ajoute aussi Leonid Dimov, Emil Brumaru. Et pourquoi pas Şerban Foarţă ? on dit.

Florentin Smarandache lance le Mouvement Littéraire Paradoxiste pas seulement avec un manifeste. Il apporte avec lui, dans le patrimoine du Mouvement, dès son naissance, trois volumes de poésie, leurs tirage connaissant une propagation sur toutes les méridiennes du globe et un écho digne d'être envié. Le Mouvement Littéraire Paradoxiste a des représentants dans les littératures de Roumanie, France, Belgique, Canada, les États Unis de l'Amérique, La Grande Brétagne, Allemagne, Espagne, Pologne, Brasil, Russie, Maroc, Camerun. Quand on radiographie ses volumes de poésie, dont les titres sont suggestives, *Non poèmes*,

Formules pour l'esprit, Le sens du non-sens, etc., il nous se révèle un poème où la contradiction, le choque des associations, les contrastes, l'oximorone, le paradoxe sont dans la meilleure compagnie. "À la naissance d'un décès", "Insolente politesse", "À l'hauteur d'une chute", "La pratique de la théorie", "Petit déjeuner formé par des illusions", "Poème indigeste pur la digestion", sont parmi les titres de poèmes qui surprennent et à la lecture desquels on est pas seulement "perplexe, choqué et indecis", mais aussi "il fait vibrer le cerveau". (Robert Chasseneuil - membre de l'Art et Poésie de Touraine - France). Voilà un exemple d'un des plus "innocents" poème, intitulé *La leçon de philosophie*: "Il pleut et les saints moisissent dans les églises / aux fenêtres, la pensée / frappe les ailes // Alors que vous nous occupions des méditations / philosophiques - fermez les yeux et partons: // Chacun est plus petit que soi-même // Être c'est une projection à l'infini? // - Nous sommes des dimensions negligables, mais nous voulons / chacun de nous, être un rien plus grand // - le vide est le plus vide des creux // J'ai mon propre "je n'ai pas" // la pluie frappe rythmiquement / comme le sang / les eaux coulent au l'avenir".

Les titres des poésies aussi que les "thèses" philosophiques de la poésie présentées sont des

exemples significatifs pour la préférence du poète pour des contradictions, des antithèses, des paradoxes, et aussi pour l'habileté de l'expression essentialisée qu'il possède, en prouvant un poète potentiel de poème court, comme y est le *haiku* ou même pour des *poèmes à un seul vers*. Pas petite a été notre surprise et joie quand en 1990 le poète Ion Pachia Tatomirescu nous a envoyé à publier dans notre revue quelques *haiku* de Florentin Smarandache.

Pour le lecteur qui apprend pour la première fois le *haiku*, nous devons faire une paranthèse avant lire les poèmes, en expliquant quelques notions utiles.

Le micropoème *haiku*, d'origine japonaise, est une espèce de poésie à forme fixe, qui se caractérise par trois groupes de règles: prosodiques, structurales et esthétiques. Sous l'aspect prosodique, *haiku* est un strophe à trois vers en 17 syllabes, distribuées en trois lignes après la règle 5-7-5. Sous l'aspect structural, le micropoème doit contenir *kigo*, un mot qui indique la saison de la thème de la strophe; il doit répondre à la triade de questions - quand?, où?, quoi?; il faut avoir du *kiregi*, respectivement la césure, après le premier ou le deuxième vers, figuré par un signe de punctuation et, enfin, il doit se finir par un substantif.

Sous l'aspect esthétique, le *haiku* a des nombreuses règles qui réclament un étude approfondé (voir l'ouvrage *Interferențe lirice - Constelația haiku, Interférences lyriques - La Constellation haiku* de Florin Vasiliu et Brândușa Steiciuc, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1989, aussi que la revue HAIKU). Nous mentionnerons les plus importantes règles.

La règle fondamentale dans la création du poème *haiku* se base sur le fait que la thème de l'origine de n'importe quel *haiku* est la nature. Le *haiku* tire sa sève de la phénoménologie de la nature. Le *haijin* - le poète de *haiku* - est un observateur fin et habile de l'univers des événements et des faits auxquels il est témoin, qui surprend de la totalité des phénomènes, ces moments singuliers qui s'adressent exclusivement à sa sensibilité, le phénomène unique qu'il transpose en expression poétique. Otsuji, un théoricien de la poésie *haiku* a dit que "la nature de l'artiste et l'environnement fusionnent dans le *haiku*". Une des conditions essentielles de l'esthétique du *haiku* est le fait que le micropoème est le résultat d'une expérience unique, rendue par "l'image qui parle". Par son abrégement, le *haiku* exprime "des choses communes, nonémotionales; en liant des intervalles plats aux moments intenses", le résultat étant un

poème, "un elixir concentré d'essence pure" (Sir Arthur Quiller-Couch).

La deuxième règle de l'esthétique du *haiku*, en directe liaison avec la première, impose que la réalité empirique "doit être «prise» immédiatement par le poète, dans son impulsion dynamique"... chaque événement de la rencontre sujet créateur-objet, ayant lieu une fois à jamais, durant seulement pour un moment et "disparant sans traces". Stanca Cionca - niponnologue roumain - affirme que "l'école du *haiku* est une science de la concentration de l'image dans le détail, le fragment":

"Comme il est troublant!

*Sur le sentier de la montagne
une pauvre violette".*

Matsuo Bashō (1644-1694)

Emil Eugen Pop - un autre niponnologue roumain - considère le *haiku* "...des syllabes qui donnent la mesure du pas auquel le poète traverse le monde, c'est à dire à soi-même".

La troisième règle esthétique du *haiku* nous envoie au concept de *mu-shin*, au sens de "sans esprit" dont l'origine est dans le vide daoïste entendu comme substance, ainsi que le vide du récipient qui oblige et subjugué la matière de prendre la forme intérieure, or comme l'espace entre les rais des

roues qui font la roue et fraye le chemin... "...les choses mettent en évidence le lieu vide qui les soutiennent, aussi qui les peu mots d'un *haiku* mettent en évidence le silence duquel ils proviennent et auquel ils retournent" (Andrei Pleșu, *Pitoresc și melancolie, Pitoresque et mélancholie*, Editura Univers, 1980, p. 173). Ce concept esthétique se retrouve souvent dans le *haiku*, par l'absence des choses, par l'atmosphère du brouillard qui les entoure et les cache, par l'état d'événescence qui les domine, comme dans cet *haiku* :

*"Les vagues viennent en grondant,
mais aucun bateau,
aucune mouette."*

Vasile Moldovan (La Société Roumaine de Haiku,
Le Cercle de Bucarest)

La quatrième règle esthétique importante est définie par le couple des mots *ryūkō-fueki*, qui signifient le passager/le perpétuel, l'éphémère/l'éternel. Ils sont des concepts contradictoires qui doivent se retrouver dans le poème, en équilibrant la partie du *haiku* dominée par l'éphémérité phénoménologique avec l'autre partie du *haiku* dominée par la constance non-phénoménale; toutes les deux sont égales mais opposées, comme articulations créatives phénoménales.

"La vieille marais.

Une grenouille saute en plonjant.

Le bruit de l'eau."

Dans cet *haiku* célèbre et beaucoup discuté, de Matsuo Bashō, le premier vers évoque par le mot *vieille* le vieillissement, et par le mot *marais* l'éternel, tandis que le saut de la grenouille évoque l'éphémère, et le *bruit de l'eau*, par opposition au silence éternel de l'étang qui suppose mouvement, vie. C'est à cause de ces éléments que "...le sens du poème, aussi qu'une partie de ses vertues sont dépendantes de l'opposition entre l'adjectif *vieu* et le substantif *bruit* ..." (Etiemble, "Sur la traduction du «haiku»", dans "*Cahiers roumains d'études littéraires*, 1/1976, p. 42).

Une autre règle esthétique importante se base sur le couple de mots *wabi/sabi*, avec des sens approchés de solitude, mélancholie, désolation, concept utilisé en liaison avec la beauté de la vie quotidienne / solitude, fuite du temps, patine du temps, terme utilisé en connexion avec l'aspect esthétique de la littérature.

"S'enfuiant du fourré-

le nénuphar vit

en hermitage."

Matsuo Bashō

Le *haiku* a paru dans l'espace littéraire nippon dans le 17-ème siècle; aujourd'hui il a dans

son pays de naissance plus de dix associations de *haiku*, quelques revues, plus de mille cercles de *haiku* à mille membres chacun, en tête desquels se trouvent des poètes consacrés, on publie plus d'un million des *haiku* par année, on organise des concours et des décernements de prix annuels. Le micropème est entré en Europe à la fin du dernier siècle et il a été adopté par des noms prestigieux de la littérature universelle: Ghiorghios Seferis (Le Prix Nobel 1963), Octavio Paz (Le Prix Nobel 1991), Ezra Pound, Giuseppe Ungaretti, T.W. Holme, Antonio Machado, F.S. Flint, Allen Ginsberg, W.S. Merwin, Kenneth Yasuda, Donald Eulert, qui a été - jusqu'au 1974 - chargé de cours de la littérature américaine à l'Université "A.I. Cuza" de Iassy. En Roumanie le *haiku* a été introduit dans la quatrième décennie par les poètes A.L.T. Stamatiad et Traian Chelariu, et il a été cultivé par des poètes comme Ștefan Băciș, Aurel George Sănuș, Nichita Stănescu, Ștefan Augustin Doinaș, Marin Sorescu, Aurel Rău, Bazil Gruiă, Vasile Igna, Gligor Sava, Vasile Smărăndescu (avec un volume de haiku Carte însingurată, *Livre solitaire*, dans la Collection de la Revue HAIKU), Nicolae Alexandru Vest, Eugenia Bogdan, Virgil Bulat, Liliana Grădinaru, etc.

À l'occasion de l'élaboration de l'ouvrage *In-*

terferențe lirice - Constelația haiku (Les interférences lyriques - La Constellation haiku), l'auteur de ces lignes a découvert dans les revues littéraires roumaines de la période 1970-1989 un nouveau vague des auteurs qui signent *haiku*, des nouveaux noms, beaucoup de ces poètes provenant de cénacles, et autres, pas peu, des débutants. Les changements politiques qui ont eu lieu à la fin du 1989 nous ont permis d'éditer, depuis le commencement du 1990, "La revue d'interférences culturelles roumaines-japonaises," HAIKU qui publie chaque fois des centaines des *haiku*, traduits et originales, dont beaucoup sont rendues aussi dans la version anglaise et française.

Un poète authentique de *haiku* est Florentin Smarandache qui nous venons de présenter ici au lecteur roumain et aussi, par les versions de Mademoiselle Rodica Ștefănescu, au lecteurs de la langue française et aussi anglaise. Ce livre, intitulé *La cloche du silence*, après une métaphore prise d'un *haiku*, suggestive pour "le bruit" produit par la grande *cloche*, comme une acception figurative du *haiku*, son big-bang est plutôt *silence* que n'importe quel tintement et plutôt encore, un écho d'un silence consumé à la lecture des 17 syllabes du poème.

La distribution des 80 *haiku* sur les quatre

saisons a été réalisé sur le critère de la thème et sur celui de l'atmosphère qu'ils dégagent, qui peut avoir une rapprochement avec un certain saison, mais pas nécessairement le seul auquel il à été attaché.

L'analyse des *haiku* du poète, en confrontation avec les règles auxquelles un *haiku* doit répondre, met en évidence quelques constatations qui méritent à être mentionnées, tant pour comprendre le *haiku* cultivé par Florentin Smarandache, que pour l'évolution du *haiku* roumain en général et du poète dans son *haiku*.

Le poète écrit un poème avec un nombre de syllabes comprises entre 9 et 21, avec le maximum sur 15 syllabes (16 *haiku*), suivis par ceux avec 17 syllabes (12 *haiku*) et ceux avec 16 syllabes (10 *haiku*), totalisant 50% de volume. Des 12 *haiku* à 17 syllabes, seulement deux ont des vers en 5 et 7 syllabes, pas dans la succession 5-7-5, mais 7-5-5, ce qui ne constitue pas une déviation sensible du *haiku*. On peut conclure ici que le poète ne s'inscrit pas dans le courant "classique" du *haiku*, à forme prosodique fixe, mais dans celui de la forme libre, connue comme *jiyûritsu noka*, très répandue, surtout à l'extérieur du Japon. De tout, la structure prosodique, le poète respecte seulement la règle de trois vers, le nombre des syllabes étant différent,

tant d'un *haiku* à l'autre, que d'un vers à l'autre.

Il doit être souligné que la majorité des *haiku* - 52, ça veut dire 64,2% - ont moins de 17 syllabes; ça on trouve rarement au poètes de *haiku*, qui, dépassent légèrement la norme en generale. Ça met en lumière une qualité évidente du poète - auquel l'éloquence et le réthorisme sont étranges - celle de mettre son poème sous le signe de l'expression poétique lapidaire, de la confession directe. Il prouve encore que le poète n'opère plus sur l'expression poétique de la première expression. Par différence de la poésie à rythme et de rime, la poésie à forme fixe, où on suppose qu'ils existent entre les deux moments - la conception et le travail - l'application des règles prosodiques, permettant la perception d'une distance entre la pensée poétique initiale et son expression finale, qui permet la distinction entre "le réel de la pensée" et "le réel des effectes" (Paul Valéry), Florentin Smarandache pose ses mots dans le vers, pris avec le mortier de l'expression, en ne changeant plus sa structure. Le poète défie les normes, la liberté totale est sa norme; c'est pour cela qu'il se permet des *haiku* de 9 et de 21 de syllabes.

L'inclination du poète envers un type de poème plus court que le *haiku* nous a justifié d'entrer plus profondément dans la structure de

ses poèmes. Cela nous a conduit à identifier deux types de poèmes dans la poésie du Florentin Smarandache. D'une côté, le *haiku* authentique, comme les quelques exemples suivant:

*"Sur des vieilles collines
rumeur de bêtes
aux pis mous."*

★

*"Des gouttes tombent sur l'asphalte
comme des grenades.
Il pleut au plus infini."*

★

*"Comme un fille balourde
la soirée tombe à genoux
à côté de la fenêtre."*

De l'autre côté on trouve un type de poème, le contenu, l'esprit et la structure duquel le situe parmi les poèmes à un seul vers, crée par le poète Ion Pillat. C'est un type de poème de 13 ou 14 syllabes, construit sur des iambes, on parle donc d'une métrique obligatoire, chargée de beauté et grace, générées par les moments de suplice et de fête de la création, un poème très proche à l'esprit européen - Pillat nous dit qu'il a aperçu le poème à un seul vers dans certains vers du Victor Hugo, qui pouvaient être isolés et comprises indépendamment du contexte - mais provenant de l'espace mioritique

et donc de l'âme roumain. Florentin Smarandache écrit de la poésie dans trois vers - le *haiku* - ne soupçonant pas que, parfois, il est plus éloigné de l'esprit difficile de la poésie et de l'esthétique nipponne, et pas seulement plus proche, mais juste sur le terrain autochtone du *poème à un seul vers*, qui a été absent de la littérature roumaine, dès son apparition, en 1936 - quant le poète n'était pas né encore - et jusqu'en 1986, quand il a paru le troisième volume des oeuvres du Ion Pillat, où sont incluses les poèmes à un seul vers.

Voilà quelques exemples de ses poésies qui sont plutôt des poèmes à un seul vers:

*"Le zephyr nous prend à l'aise sur des ramures
aiguës."*

* *

"Les accacias éclatent de bourgeons."

*

*"Des grues affables amènent sur l'aille la
chaleur."*

*

*"Les aunes penchent vers la terre leur tête
lourd de sommeil".*

C'est un bénéfice pour la poésie de réaliser le *poème à un seul vers* et Florentin Smarandache pourra bientôt - en cultivant l'espèce avec son talent - nous offrir un groupage précieux, qui le

mettra parmi les dignes successeurs de Ion Pillat, en ce type de poème: Lucian Blaga, Virgil Teodorescu, Bazil Gruia, Ion Brad, Grigore Vieru, Gheorghe Grigurcu, Ion Serebreanu, Nicolae Țațomir, Lazăr Cerescu, Valeriu Bucurescu, Ion N. Daia, Geo Bogza.

Les thèmes abordées dans les poèmes respectent la règle fondamentale du *haiku*, et se trouvent sur une grande échelle des éléments de la nature dans toute sa diversité. Le poète, réveillé par le lever du soleil sort dans sa cour de la campagne (rarement surgissent la rue et la ville) et flâne les reulles en ramassant ses sugets: le soleil, le champ, les fleurs - les pierce neige et les corydales - la serpent, les arbres - les accacias, les sapins, les peupliers, les tilleues, - le ciel bleu, les oiseaux - le rossignol, les grues, les hérons, les aigles - les paysans, les collines avec des bêtes, le maïs, la cloche, le cor du berger, la vigne, le vin, le coeur, la pensée, les violins, la musique, la dance, le désir, le soir, les étoiles, la lune, les amoureux, les nuages, la pluie, la bruine, le vent, la douleur, la mort, ceux-ci sont les thèmes prédilectes du poète. On trouve dans ce florilège concentré, presque tout ce qu'on peut découvrir dans des centaines des *haiku* des grands clasiques japonais de *haiku*. Dans tous les *haiku* il est fortement anchoré la réalité, en

connaissant la leçon nippone que "sans réalité il n'existe pas de *haiku*". Il respecte et applique la règle "temps - espace - objet", totalement ou partiellement:

"Des tendres perce-neiges	quoi?
tirent de dessous de la neige	où?
le printemps."	quand?

*

"Des grues affables	quand?
amènent sur l'aile	où?
la chaleur."	quoi?

Dans ces *haiku*, le printemps et les grues ne sont pas de réponses à l'interrogation quoi? mais à quand?, les termes du réponse définant structuralement la saison quand se passe l'action du poème et constituant le *kigo*.

Essayons de pénétrer dans l'intimité des poèmes et dans l'arsenal des moyens poétiques du Florentin Smarandache. Les 80 *haiku* sont répartisés selon les saisons: le printemps - 12 *haiku*, l'été - 28, l'automne - 25, l'hiver - 15. Dans ces groupes il y a des *haiku* avec une thématique directement liée à la nature - de type pastel - et des poèmes au caractère réflexif, dans lesquels l'auteur pense par des images d'une forte expressivité.

Le poète commence son livre et le chapitre du printemps en se trouvant surpris par le temps:

simple regard, jetté sur le signe de l'observation ou peut-être son découvre de signification? Nous ne savons pas.

*"Le temps ouvre
la fenêtre d'une seconde
et me regarde."*

Comme en réplique au point de l'interrogation mis par le temps il vient la réponse qui nous la présente:

*"Je suis jeune
comme un commencement
sous la cloche du lever."*

La triade jeune - commencement - lever représente le crit d'un âge qui vient d'apporter au monde une nouvelle, pour laquelle s'entend aussi la cloche qui appelle le lever.

Ensuite le poète entre fièrement - tout comme il a voulu paraître au commencement de ce livre - dans la saison, assistant au processus de la naissance de la nature. De tout façon, il ne contemple pas la nature, mais découvre ses transformations secrètes, nous apprenant *comment* le printemps arrive et *comment* le zéphyr flâne le monde, *comment* les champs nous montrent leur faim, *comment* ils grandissent les surgeons, *comment* les grues viennent, et *comment* les acacia rient. Florentin Smarandache a sous ses regards le même printemps

qu'Alecsandri a vue, mais dans lequel le passage "du coeur des choses dans son propre coeur" a été fait par un code différent, spécifique à son laboratoire de création, auquel il opérera, au fond, l'ouvrage entier. Au parcours de l'analyse nous essayerons à déchiffrer son code et si nous réussions nous aurons aussi la différence de registre poétique entre le pastel classique et celui cultivé par le poète.

Quand, en commençant avec le *haiku* neuf, le poète se met à nous confesser quelques pensées personnelles, il ne la fait pas dans terminologie spécifique au domaine, mais il emprunte des concepts de la nature. Car il n'est pas tordu par une idée mais

*"Ils bourdonnent
nombreux
les frelons d'une pensée".*

L'été est riche en poèmes qui prouvent combien de poésie peut être concentrée dans les 17 syllabes du haiku:

*"Attcindre avec le front
du matin
le chanson du rossignol."*

*

*"Des parfums diaphanes
cherchent leur fleurs
à travers des herbages."*

*"J'aperçois des paysans
dans la longue et Grande Ourse
du ciel."*

Spectateur attiré par le mirage du hasard, par le miracle de l'aléatoire, dans la texture desquelles il decrypte des accents qui échappent aux yeux communs, le poète voit comment *"des sources jail-
lent"* du chanson des oiseaux, comment *"...tor -
pide... le soleil s'est engourdi / et regarde fixement"*, il constate la fatigue des acacias *"dans la chaleur
liquide de l'été"* il entend un *"bruit de bêtes ... sur
des vieilles collines"*, il sent comment *"les étoiles
barbouillent "* dans *"le sang bleu / du ciel"*, en temps
que quelque part dans le village, *"un réverbère
allumé // frappe la clôture / avec sa lumière"*.

Pas moins riche en calophilie se montre la
troisième saison de l'année.

*"L'Automne peint pâlemant
le cris des fleur
endormies."*

On peut supposer - vivant à l'étranger depuis
plus de cinq ans - que le poète compose ses poèmes
de la mémoire des souvenirs, des réminiscences, des
pensées quotidiennes, des images actuelles, des
analogies aux situations vécues chez soi, en
s'offrant la sensation de la continuation de sa

présence sur la terre natale, et en nous donner la preuve de sa forte ancrage dans la réalité roumaine. Un simple banc vide, vue au hasard lui permet de monter un scénario en absence:

*"Sur un banc auprès de lac
un baisser
et les amoureux nullepart."* *

Le poète est témoin au fanéme des fleurs, au départ des oiseaux, mais il voit autrement que nous tous le champs plein de maïs mûris:

*"Les maïs
s'allume des réverbères
sous le bras."*

Même si en Arizona les tilleuls se jaunissent, le poète écrit sur *"Les teilleurs d'Eminescu/ dans des pâles hémorragies/ des feuilles"* et quand *"... le vent souffle/ ... les arbres/ me tournent leurs dos"*. Il admette que *"Le vin / égoutte des souvenirs / dans les verres"*, et quelque fois quand *"À travers le boue de la nuit / les étoiles marchent / à bottines"*, il *"... vivre une bouteille / bondée / des désirs maussades"*.

L'hiver débute avec un haiku de grande jours:

*"Il est roi sur les rues -
le vent du nord
à poches vides."*

La plupart des *haiku* de cet saison se situent dans la zone des réflexions personnelles, des con-

fessions sur des choses où on apperçoient que "*Le violons passent / leur cordes / par nos oreilles*", ou comment "*À la fenêtre / la lumière pèse lourde / de la veilleuse*", mais on trouve aussi des confessions personnelles. Cette fois, "*Le sentier / court à l'imprévu / sur mes talons*", pas encore, tel qu'il sentait le chemin dans le printemps; maintenant, pendant l'hiver, il se trouve fatigué "*Mais je cours, je cours / pour prendre par la main / le temps*"; le poète sent que ceci a pris de l'avantage à lui. Plus encore il sent comment "*Le rideau tombe / comme une longue nuit / de décembre*". De toute façon il finit le volume avec une note optimiste:

*"Ne m'attendez pas
j'attarderai un peu
parmi les étoiles."*

Comme désirant de nous rappeler sa fonction de réveur incorrigible - souligné explicitement par le haïku antérieur - et que, revénant de là-bas il nous offrira le prochain volume de poésie.

La lecture des *haïku* nous a donné la possibilité de découvrir un poète qui a fait de la nature environnante une muse puissante, sa lire étant accordée à ses tonalités et à la fréquence de ses vibrations. On rétient aussi que le poète instrumente la deuxième loi fondamentale du *haïku*, en conformité de laquelle la réalité est «prise» dans sa

immédiatement nude. Il évite d'attendre le deuxième échelon de la *naration*, en opérant sur le premier, la *dénomination* des choses. Et si la *nomination* se fait en métaphore, allégorie, comparaison, métonymie, sans doute que ceci est son langage primaire, du "réel de la pensée" dans sa manière originale et d'où elle survient en notation poétique avec la légèreté du langage.

Florentin Smarandache utilise une manière percutante, portant le sceau lyrique du paradoxisme - éclats de bourgeons, des serpents, de lumière, le sourire édenté, le crit des fleurs, la cloche du silence, la boue de la nuit - atténuée, ici dans le *haiku*, dans un certain façon par les lois du lyrisme de cette espèce de poésie, mais pas tellement pour oublier la règle d'argent du micropoème - *fueki/ryûkô* = l'éternel/l'éphémère - présente dans la majorité de ses poèmes: le temps, moi, les nuages, la mère / l'oiseau, l'univers / le souffle, l'infini / la pluie, le désert / les fleurs, les étoiles / le banc etc.

Son *haiku* est une preuve réussie pour cette espèce de poésie nipponne, dans la création roumaine, à l'intersection avec la *poème à un seul vers*, et Florentin Smarandache entre dans le circuit des poètes de *haiku* par la porte principale. Ce volume est la base d'espoir que le poète levera la barre de son propre poème, pour le bien de la poésie en général. La Maison d'Éditions Haiku, qui

a préparé le volume pour l'imprimerie, lui a donnée une chance de plus, d'être accessible aussi aux lecteurs français et anglais. L'essai de rendre sa poésie dans les deux langues, tellement fidèle que possible, la forme roumaine des poèmes et de la préface, appartient à Mademoiselle Rodica Ștefănescu (redactrice à la revue Haiku), et Monsieur Ștefan Benea, poète, membre de la Société Roumaine de Haiku.

Florin Vasiliu*

Bucarest, 31 Décembre 1992

-
- * Florin Vasiliu qui signe la préface est l'auteur de quelques ouvrages connus sur la culture, la civilisation et l'histoire du Japon: *Pe Meridianul Yamato, Sur le Méridien Yamato*, Editura Sport - Turism, București, 1982; *De la Pearl Harbor la Hiroshima, De Pearl Harbor à Hiroshima*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1989; *Interferențe lirice, Constelația Haiku, Les Interférences lyriques - La Constellation Haiku*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1989 (en collaboration avec Brândușa Steiciuc), *Umbra libelulei, L'ombre de la libellule*, Editura Haiku, București, 1993, *Japoneza în 30 de zile, La langue japonaise en 30 jours*, Editura Garamond, București, 1993 (en collaboration avec Ștefan Benea). Il est membre de l'Union des Ecrivains de Roumanie, le Président de la Société Roumaine de Haiku, et membre de l'Association Internationale de Haiku de Japon.

Cuprins / Contents / Contenu

Florentin Smarandache - un poet cu punctul sub i	5
Primăvara / The Spring / Le Printemps.....	33
Vara / The Summer / L'Été	46
Toamna / The Autumn / L'Automne	75
Iarna / The Winter / L'Hiver	101
Florentin Smarandache, a poet with the Dot under the i	118
Florentin Smarandache, le poète du point sous le i	147
Cuprins / Contents / Contenu	179

Tiparul executat la tipografia
OLIMP PRINTING SERVICES

Str. Fabrica de Glucoză nr. 11-13
sector 2, București
sub comanda nr. 178 /1993

ISBN 973-95951-3-8

フロレンチン

スマラングケ

沈黙

の 鐘

Lei 798 + 2 = 800

俳句出版

シクアーン出版

ブカレスト

シカゴ

ルーマニア

ウセア